

FORSVARETS ÅRSRAPPORT

2022

Versjon 1.0

Innhold

I. LEDERS BERETNING	3
II. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	4
FORSVARETS OPPGAVER	4
FORSVARET OG ANDRE AKTØRER	7
FORSVARETS ORGANISASJON	8
HOVEDTALL	9
FORSVARETS EFFEKT- OG RESULTATMÅL	9
III. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	11
GENERELT	11
RESULTATMÅL 1: BEREDSKAP OG EVNE TIL OPERASJONER I KRISE OG VÆPNET KONFLIKT	11
RESULTATMÅL 2:	11
RESULTATMÅL 3: ØKT EVNE TIL SAMVIRKE	13
RESULTATMÅL 4: LANGSIKTIG VIDEREUTVIKLING AV FORSVARET	13
RESULTATMÅL 5: GOD SITUASJONSFORSTÅELSE GJENNOM TILGJENGELIGGJORT ETTERRETNING	14
PERSONELL	15
VARSLING	15
IV. STYRING OG KONTROLL	16
V. VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	18
VI. ÅRSREGNSKAP	19
LEDELSESKOMMENTARER TIL ÅRSREGNSKAPET	19
VIRKSOMHETSREGNSKAPET	22
ÅRSREGNSKAP ETTER KONTANTPRINSIPPET	41

I. LEDERS BERETNING

Forsvaret ivaretar Norges sikkerhet, interesser og verdier gjennom å løse ni oppgaver som Stortinget har fastsatt.

Forsvarets årsrapport beskriver hvordan oppgavene er løst, og pengene er forvaltet. Forsvaret har løst sine oppgaver og overordnet forvaltet tildelte midler godt i 2022.

Russlands invasjon av Ukraina har preget 2022 innenfor de fleste områder. Forsvaret har iverksatt tiltak for å møte den endrede situasjonen, gjennomført materiell donasjoner og opplæring av Ukrainiske styrket samt spisset aktiviteten som følge av et endret trusselbilde.

Gjennom målrettet satsning har beredskapen i Forsvaret blitt styrket i 2022. Dette har spesielt kommet til uttrykk gjennom bedret reaksjonsevne. Det er fortsatt utfordringer knyttet til Forsvarets utholdenhet.

Forsvaret har bistått sivile myndigheter gjennom 2022. Eksempelvis har Forsvaret stilt vakthold ved landbasert petroleumsinstallasjoner og bidratt med antidrone kapasitet på land og på sjøen.

Forsvarets operasjoner og innsats i utlandet har holdt høy kvalitet. Forsvaret har deltatt i et bredt spekter av operasjoner i Europa, Midtøsten og Afrika gjennom 2022. Det har blitt gjennomført målrettede daglige operasjoner i Norge som har understøtte nasjonale interesser.

Alliert tilstedeværelse og øvelser har i 2022 vært høy. Dette har muliggjort fellesoperasjoner og økt samvirke. Forsvaret har også gjennomført betydelig samvirkeaktivitet i Totalforsvaret. Dette har styrket forsvarsevnen.

Forsvarets målsettinger for langsiktig utvikling er nådd. Arbeidet med innfasing av sentrale materiell-systemer som F-35 kampfly og P-8 maritime overvåkningsfly er videreført. Det gjennomføres operasjoner ut fra Evenes flystasjon. Innfasingen av NH90 er avsluttet og fokuset er endret til å bevare kompetanse frem til nye maritime helikopter er på plass. Det første nye kystvakt i Jan Mayen-klassen er døpt og vil i løpet av 2023 bidra til suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse.

Enkelte ansatte og vernepliktige i Forsvaret har vist uakseptable holdninger og atferd. Dette er svært alvorlig. Forsvaret har arbeidet målrettet gjennom 2022 for å håndtere disse sakene og ytterligere tiltak vil bli implementert i 2023.

Forsvarets IKT-løsninger har fortsatt for dårlig status, selv om det er gjennomført en rekke forbedringer. Det har gjennom 2022 vært jobbet målrettet med å tette sikkerhetshull og forbedre statusen.

Forsvaret har i 2022 brukt bevilgningen i tråd med oppdragene og forutsetningene fra Forsvarsdepartementet ved tildeling av budsjettene

For alt vi har. Og alt vi er.

Eirik Kristoffersen
General/Forsvarssjef

II. INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

FORSVARETS OPPGAVER

OPPGAVE 1: SIKRE TROVERDIG AVSKREKKING MED BASIS I NATOS KOLLEKTIVE FORSVAR

Forsvarets evne til å løse sine oppgaver, alene og sammen med allierte, utgjør Norges samlede forsvarsevne. Troverdig avskrekking sikres gjennom en aktiv alliansepolitikk som er forutsigbar, langsiktig og konfliktforebyggende. NATO er kjernen i Norges evne til troverdig avskrekking. Siden NATO ble grunnlagt, har organisasjonens fremste formål vært å forebygge væpnet konflikt gjennom en tydelig evne og vilje til å forsvare alliansen med militære midler.

Forsvaret skal bidra til at NATO forblir troverdig i våre nærområder. Dette forutsetter evne til å reagere umiddelbart, effektivt og med relevante midler dersom Norge utsettes for press, anslag eller angrep. I tillegg skal Norge kunne samvirke med allierte styrker innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar.

OPPGAVE 2: FORSVARE NORGE OG ALLIERTE MOT ALVORLIGE TRUSLER, ANSLAG OG ANGREP, INNENFOR RAMMEN AV NATOS KOLLEKTIVE FORSVAR

NATO er rammen for det kollektive forsvaret av Norge og våre allierte. Sammen med våre allierte skal Forsvaret håndtere trusler, anslag og angrep mot Norge og andre land i NATO. Forsvaret og NATO skal også hindre at fiendtlige aktører tar seg til rette på norsk eller alliertes territorium eller utfordrer Norges suverenitet. Dette omfatter både statlige og ikke-statlige aktører som skaper eller truer med å skape så omfattende skade at det er aktuelt for NATO å iverksette kollektive forsvarstiltak.

OPPGAVE 3: AVVERGE OG HÅNDBERE EPISODER OG SIKKERHETSPOLITISKE KRISER MED NASJONALE RESSURSER, HERUNDER LEGGE TIL RETTE FOR ALLIERT ENGASJEMENT

Forsvaret skal kunne håndtere sikkerhetspolitiske kriser og anslag av et visst omfang. Episoder og kriser som blir håndtert nasjonalt, skal bringes under kontroll, eventuelt samtidig med at norske myndigheter involverer alliansen. Selv om større militære utfordringer må håndteres med allierte forsterkninger, skal Forsvaret kunne møte trusler på en troverdig og relevant måte, også før allierte involveres. Krisehåndteringsoperasjoner må sømløst kunne gå over til kollektivt forsvar.

OPPGAVE 4: SIKRE ET NASJONALT BESLUTNINGSGRUNNLAG GJENNOM OVERVÅKING OG ETTERRETNING

Forsvaret må ha selvstendig evne til å drive etterretning for å etablere og vedlikeholde situasjonsforståelse i norske nær- og interesseområder. Forsvarets overvåkings- og etterretningsvirksomhet skal opprettholde en god situasjonsforståelse. Dette gir et grunnlag for beslutninger av politiske myndigheter og Forsvarets ledelse til rett tid. Oppgaven forutsetter derfor en enhetlig etterretningskapasitet i Forsvaret fra strategisk til taktisk nivå. Norge må gjennom sin overvåkings- og etterretningsvirksomhet være i stand til å gi rettidig varslings om situasjoner og utviklingstrekk som er av betydning for norsk suverenitet og norske interesser. Norge skal ha en selvstendig evne til å drive etterretning i egne nær-områder i land-, sjø-, luft- og cyberdomenet. Hele Forsvarets operative struktur skal kunne bidra med å

innhente, sammenfatte, analysere og videreformidle informasjon. Den nasjonale etterretningskapasiteten skal også støtte operasjoner hjemme og ute på operasjonelt og taktisk nivå.

OPPGAVE 5: HEVDE NORSK SUVERENITET OG SUVERENE RETTIGHETER

Forsvaret skal hevde norsk suverenitet og verne om Norges interesser. Det innebærer blant annet å hindre urettmessige inngrep fra stater og ikke-statlige aktører som direkte eller indirekte utfordrer norsk suverenitet eller norske suverene rettigheter. Forsvaret skal kunne håndtere begrensede episoder, hindre at uvedkommende aktører får adgang til norsk territorium, og avverge at vitale samfunnsinteresser settes i fare. Oppgaven omfatter også sikring av norske utenriksstasjoner og norsk skipsfart ved behov. Forsvaret må på kort varsel kunne håndtere ulike typer krenkelser av norsk suverenitet, også når flere slike situasjoner oppstår samtidig. Forsvaret må ha tilstrekkelige ressurser til å overvåke aktiviteten i norske nærområder. Dessuten må Forsvaret på kort varsel være til stede med egnede enheter til lands, til havs og i luften og være forberedt på å utøve tvangsmakt.

OPPGAVE 6: IVARETA MYNDIGHETSUTØVELSE PÅ AVGRENSEDE OMRÅDER

Myndighetsutøvelse er håndheving av rettslige påbud, forbud og vilkår rettet mot enkeltpersoner eller andre private aktører. Dette er en nasjonal oppgave som normalt ivaretas av politiet og andre sivile myndigheter. På to hovedområder er Forsvaret tildelt særlig myndighet og ansvar: ressurskontroll og annen myndighetsutøvelse til havs og grenseoppsyn langs den norsk-russiske grensen. Dette omfatter også forebyggende tiltak. Forsvaret ivaretar sin rolle på disse feltene i nært samarbeid med andre offentlige etater.

OPPGAVE 7: DELTA I FLERNASJONAL KRISEHÅNDTERING, HERUNDER FREDOPERASJONER

Utfordringene internasjonalt tilsier at det vil være behov for internasjonal innsats for fred, sikkerhet og stabilitet også i årene fremover. Forsvaret må ha evne til å bidra med relevante kapasiteter internasjonalt. Dette inkluderer flere-nasjonale øvelser, beroligelsestiltak, kapasitetsbygging, forebyggende stabiliseringsoperasjoner, mer tradisjonelle fredsbevarende operasjoner og fredsopprettende operasjoner. Slike bidrag er del av det felles ansvaret Norge må være med og bære for fred og sikkerhet. Omfanget av internasjonal innsats må vurderes mot tilgjengelighet og behovet for nasjonal beredskap.

OPPGAVE 8: BIDRA TIL INTERNASJONALT SAMARBEID PÅ DET SIKKERHETS- OG FORSVARSPOLITISKE OMRÅDET

Forsvaret skal bidra med støtte til internasjonalt militært samarbeid som et ledd i arbeidet med å skape fred og stabilitet. Dette gjelder også arbeidet med å forhindre at masseødeleggelsesvåpen og tilhørende leveringsmidler blir tilgjengelige for aktører som utgjør en potensiell trussel mot norsk og internasjonal sikkerhet. Dette inkluderer tiltak som informasjonsinnsamling, analyse, rustningskontroll, tillitsskapende aktiviteter og verifikasjon. Videre omfatter oppgaven opplæring i og bidrag til sikkerhetssektorreform og kapasitetsbygging hos utvalgte land. Dette skal bidra til oppbygging av samarbeidspartners evne til å bidra til internasjonal sikkerhet og internasjonalt samarbeid. I tillegg innebærer det evne til å reformere og sikre demokratisk kontroll over egne forsvarssektorer.

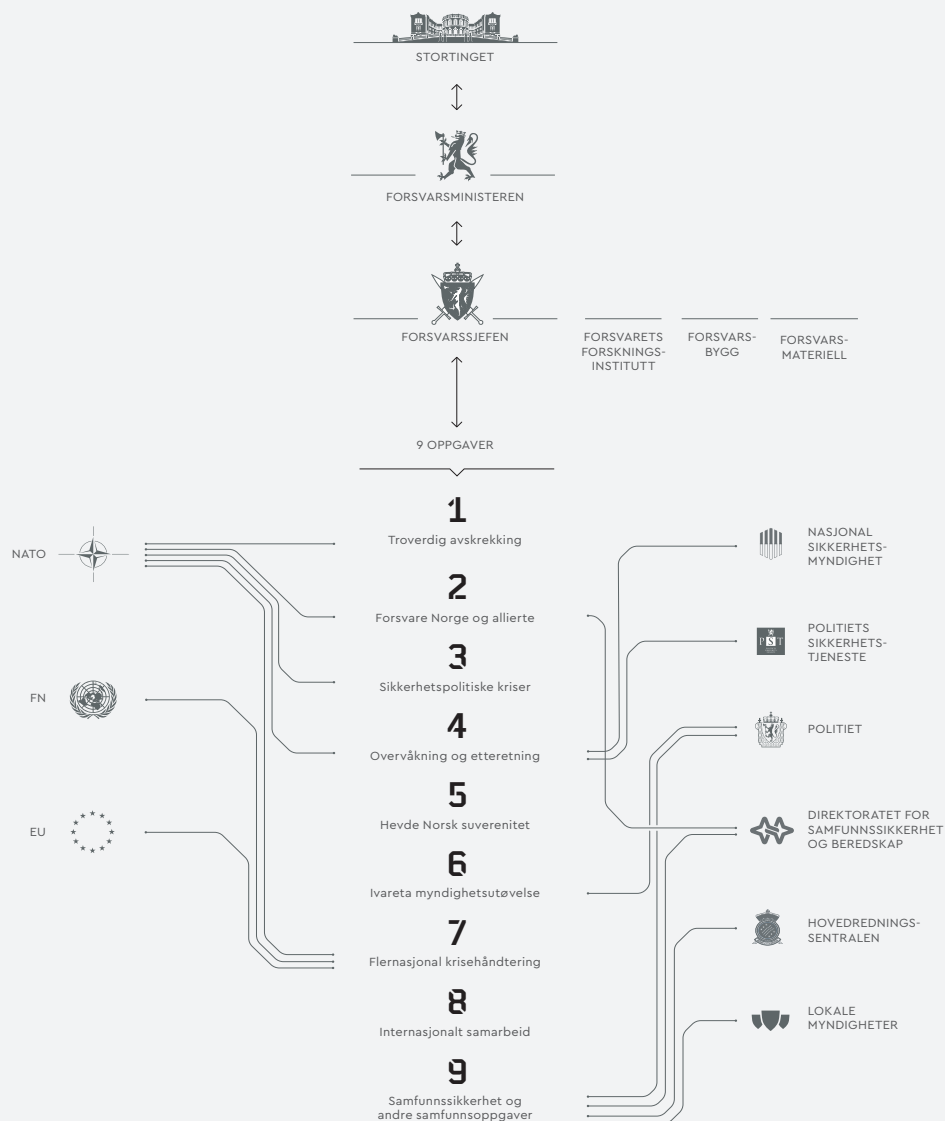
OPPGAVE 9: BIDRA TIL IVARETAKELSE AV SAMFUNNSSIKKERHET OG ANDRE SENTRALE SAMFUNNSOPPGAVER

Forsvaret bidrar til samfunnsikkerhet på en rekke områder basert på totalforsvarskonseptet. Konseptet bygger på prinsippet om gjensidig sivil-militær støtte og samarbeid i hele krisespektret fra fred, via

sikkerhetspolitisk krise, til væpnet konflikt. Totalforsvarskonseptet omfatter derfor både militær støtte til det sivile samfunnet og sivil støtte til Forsvaret. Konseptet virker ved utfordringer mot samfunnsikkerheten så vel som mot statsikkerheten. Forsvaret skal, som en del av totalforsvarsordningen, kunne støtte det sivile samfunnet med forebygging, utarbeide beredskapsplaner, håndtere kriser og håndtere konsekvenser av terrorangrep og annen alvorlig kriminalitet, ulykker og naturkatastrofer.

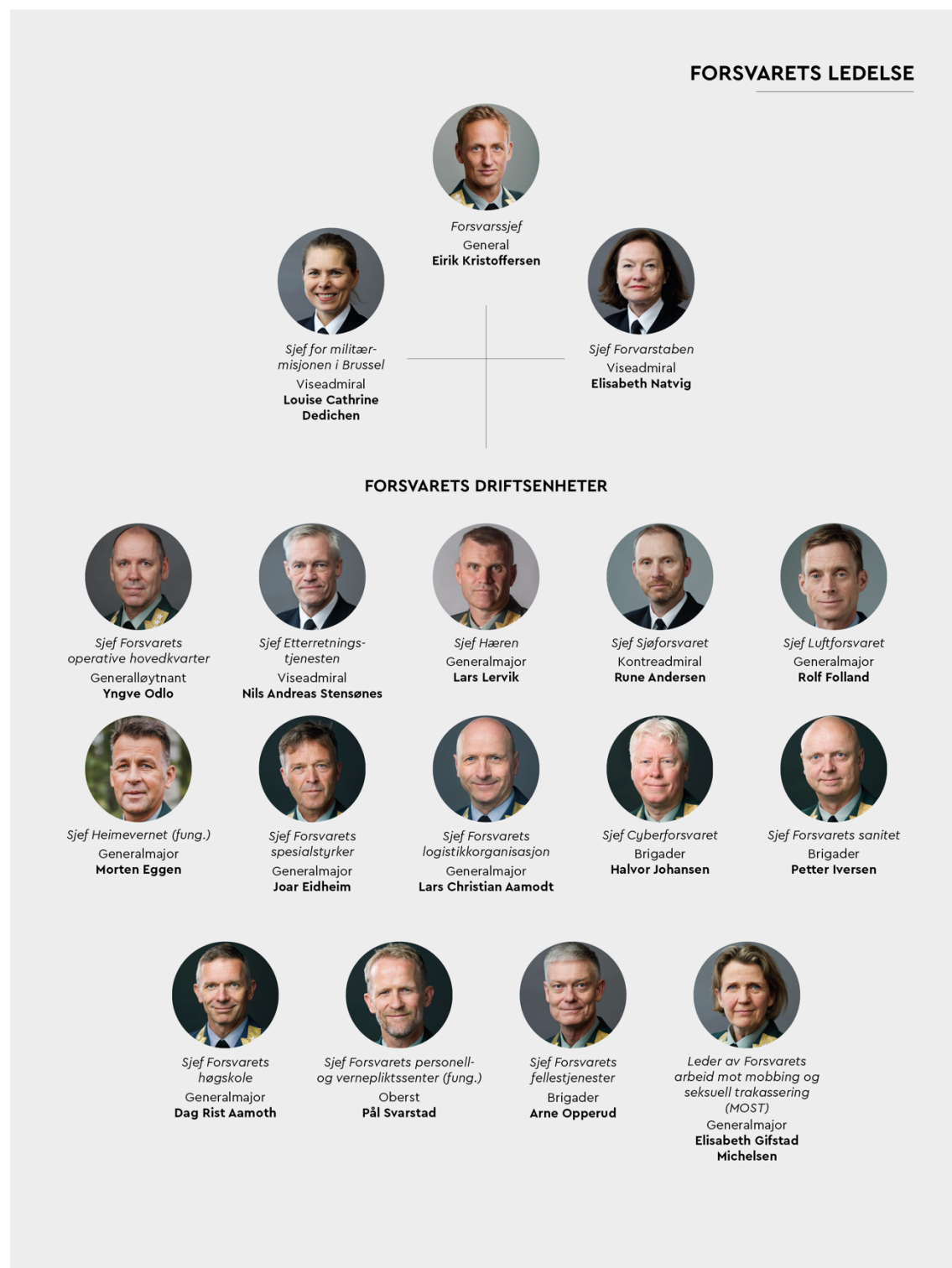
FORSVARET OG ANDRE AKTØRER

Regjeringen og Stortinget har gitt Forsvaret ni oppgaver. I Stortingsproposisjon 151 S, «Kampkraft og bærekraft», er det angitt hvilke av oppgavene som primært skal løses med nasjonale ressurser og hvilke som løses i samarbeid med allierte og andre partnere. Uavhengig av de enkelte oppgavene hviler forsvaret av Norge på NATO-medlemskapet. Ved en sikkerhetspolitisk krise vil det sivile samfunnet støtte Forsvaret innenfor rammen av totalforsvaret. Illustrasjonen viser de overordnede linjene for samarbeidet mellom Forsvaret og andre aktører.

FIGUR 1 FORSVARET OG ANDRE AKTØRER

FORSVARETS ORGANISASJON

FIGUR 2 FORSVARETS ORGANISASJON

HOVEDTALL

(pengestørrelser i millioner kroner)	2022	2021	2020
Antall ansatte*	17 939	17 714	17 164
Antall avtalte årsverk*	16 967	16 906	16 424
Antall utførte årsverk*	21 417	21 185	20 622
Samlet tildeling post 01-99	41 971	35 813	33 640
Utnyttelsesgrad post 01-99	98,4 %	98,6 %	98,5 %
Mindreforbruk	653	508	492
Driftskostnader	51 403	40 764	37 839
Lønnskostnader	19 411	17 024	17 119
Lønnsandel av driftskostnader	37,8 %	41,8 %	45,2 %
Lønnsandel av samlet tildeling	46,2 %	47,5 %	50,9 %
Lønnskostnader per utførte årsverk i 1.000 kr	906	804	830

Tallene i tabell over er ikke indeksregulert

- Se kapittel 6 note 2 for definisjon av årsverk

RESULTATREGNSKAP	2022	2021	2020
Andre inntekter	2 710	2 137	1 873
Personalkostnader	19 411	17 024	17 119
Av- og nedskrivning anleggsmidler	7 403	5 241	5 647
Kostnader Etterretningstjenesten	3 550	3 098	2 838
Drift av eiendom, bygg og anlegg	4 002	3 651	3 139
Kostnader til ammunisjon, reservedeler, proviant og drivstoff	6 597	3 922	2 396
Andre kostnader	7 730	7 828	6 699
Sum driftskostnader	51 403	40 764	37 839
EIENDELER	2022	2021	2020
Anleggsmidler	74 794	68 431	65 937
Beholdninger av varer og driftsmateriell	33 164	34 804	34 120
Fordringer	3 527	2 707	2 879
Bankinnskudd	24	22	20
GJELD			
Avregnet med statskassen	105 188	101 218	97 662
Langsiktig gjeld	1 148	1 039	1 376
Kortsiktig gjeld	5 173	3 707	3 918
Sum balanse	111 509	105 964	102 957

FORSVARETS EFFEKT- OG RESULTATMÅL

Forsvarets effekt- og resultatmål kan leses i *Tildelingsbrev for Forsvaret 2022*, men gjengis kort her.

Forsvarets effektmål:

Effektmål 1: Norske suverene rettigheter og territoriell integritet er ivaretatt

Effektmål 2: Alliert militær støtte er ivaretatt

Effektmål 3: Sivilbefolkning, kritisk infrastruktur og sentrale samfunnsoppgaver er beskyttet

Effektmål 3: Militær støtte til det sivile samfunn ivaretatt

Forsvarets samfunns effekt skal oppnås gjennom følgende resultatmål:

Resultatmål 1: Beredskap og evne til operasjoner i krise og væpnet konflikt

Resultatmål 2: Målrettede daglige operasjoner

Resultatmål 3: Økt evne til samvirke

Resultatmål 4: Langsiktig videreutvikling av Forsvaret

Resultatmål 5: God situasjonsforståelse gjennom tilgjengeliggjort etterretning.

III. ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

GENERELT

Russlands invasjon av Ukraina den 24. februar 2022 har preget 2022. Angrepet er et tidsskille for Europa og en alvorlig trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Russland har i 2022 ettertrykkelig vist vilje til å bruke omfattende destruktiv militærmakt mot en nabostat, samt et bredt sett av statens virkemidler for å påvirke Europa i tråd med sine premisser. Invasjonen har samlet Vesten og drevet Sverige og Finland til å søke NATO-medlemskap.

Ukrainas motstand har så langt hindret Russland i å oppnå sine målsettinger. Støtte fra andre land til Ukrainas forsvarskamp har i så måte vært avgjørende. Norge har sammen med andre land trent og utstyrt ukrainske soldater i deres kamp for friheten.

Som et direkte resultat av den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa ble Forsvaret i 2022 styrket gjennom ekstratildeling i Stortingsproposisjon 78 S. Ekstratildelingen har gjort at Forsvaret har kunnet opprettholde aktiviteten i norske interesseområder. Videre har satsningen økt tilgjengeligheten på Forsvarets materiellsystemer og styrket Forsvarets evne til å håndtere hendelser i det digitale rom.

Forsvarets måloppnåelse for 2022 er god. Reaksjonsevnen er styrket. Forsvaret har gjennomført målrettede operasjoner både i Norge og i utlandet. Som følge av gjennomførte operasjoner og øvelser er Forsvarets evne til samvirke økt. Alle målsettingene for videreutviklingen av Forsvaret i 2022 er nådd. Det er fortsatt utfordringer knyttet til Forsvarets utholdenhet og IKT-sikkerhets situasjonen.

RESULTATMÅL 1: BEREDSKAP OG EVNE TIL OPERASJONER I KRISE OG VÆPNET KONFLIKT

Beredskapsklare avdelinger er fundamentet for evne til operasjoner i krise og krig. Som resultat av den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen ble det gjennom 2022 iverksatt en rekke tiltak, koordinert med totalforsvaret og allierte, for å ytterligere øke reaksjonsevnen til Forsvaret. Forsvaret har bedret evnen til å respondere hurtig og adekvat i aktuelle operasjonsområder.

Forsvaret har brukt mer ressurser på vedlikehold og klargjøring av materiellsystemer. Dette gjelder både systemer som er i bruk og som står på Forsvaret lagre. Dette gjør at materielltilgjengeligheten har hatt en positiv utvikling og bidrar til å styrke den militære beredskapen.

Forsvarets utholdenhet er fortsatt ikke tilfredsstillende. Det er mangler innenfor flere av forsyningsklassene.

Forsvaret har i 2022 bidratt med videreutvikling og oppdatering av NATO sitt planverk. Planleggingen har foregått i Norge og i NATO-hovedkvarterene Norfolk og Brunssum, hvor Norges bidrag ble ledet av Forsvarets Operative Hovedkvarter. Gjennom planleggingen er det uttrykt forventninger om at Norge tar en ledende rolle i Nordområdene.

RESULTATMÅL 2:

Status for målrettede daglige operasjoner hjemme og ute er samlet sett vurdert som god.

Selv om krigen i Ukraina har hatt et naturlig sterkt fokus gjennom store deler av 2022, har Forsvaret deltatt i et bredt spekter av operasjoner gjennom hele året. Et utvalg av disse omtales under dette resultatmålet.

Forsvaret mottok 4. mars 2022 det første oppdraget om materielldonasjoner og trening/øving knyttet til den pågående krigen mellom Russland og Ukraina. Forsvaret har i 2022 donert følgende fra sin materiellbeholdning: Luftvernsystemer, artillerisystemer, panserbekjempelsesvåpen, kjøretøy og soldatutrustning i forskjellige former. I tillegg bidro også Forsvaret med nødvendig opplæring knyttet til dona-

sjonene. Forsvaret bidrar fremdeles - sammen med en rekke andre land, til den britiskledede operasjonen Interflex. Operasjonen trener opp ukrainske soldater i Storbritannia og bidraget ledes av Heimevernet på vegne av Forsvaret. Forsvaret har løst disse oppdragene på en god måte.

Ekspløsjonen i gassrørledningen Nord Stream i Østersjøen den 26. september 2022 medførte at sikringen av petroleumsinstallasjoner ble styrket. Heimevernet støttet Politiet med vakthold på utvalgte landbaserte petroleumsinstallasjoner på Vestlandet fra 3. oktober 2022 til 29. november 2022. Sjøforsvaret har, i samarbeid med petroleumsindustrien og allierte, bidratt med undervannsundersøkelser av infrastruktur for å kunne avdekke avvik, samt opprettholdt kontinuerlig tilstedeværelse ved maritime petroleumsinstallasjoner. I tillegg har en rekke droneobservasjoner medført at Forsvaret også har bidratt med mottiltak mot droner på land og på sjøen.

Allianseforpliktelsene i 2022 er ivarettatt av Forsvaret primært gjennom følgende aktiviteter: Deltakelse i alliansens stående maritime styrker, fremskutt tilstedeværelse i Baltikum, NATOs reaksjonsstyrker og Luftforsvarets *Quick Reaction Alert*.

1. mai 2022 ble KNM Fridtjof Nansen tilbakeført til norsk kommando etter å ha vært integrert i den amerikanske hangskipsstyrken «Carrier Strike Group 8» siden august 2021. Etter Russlands invasjon av Ukraina bidro Carrier Strike Group 8 til blant annet å forsterke NATOs østflanke og NATOs aktivitet i Middelhavet. Oppdraget var vellykket og har bidratt til å videreutvikle samarbeidet mellom norske og amerikanske styrker.

Sjøforsvaret har bidratt med logistikkfartøyet KNM Maud og fregatten KNM Roald Amundsen i «Standing Nato Maritime Group 1», også kjent som SNMG1. SNMG1 er en stående maritime kampstyrke med kort klartid. Styrken ivaretar alliert tilstedeværelse i maritime interesseområder og styrker alliansens evne til samarbeid i hele konfliktspekteret.

Sjøforsvaret har også bidratt med minejaktfartøyet KNM Hinnøy i «Standing NATO Mine Countermeasures Group 1», også kjent som SNMCMG1. SNMCMG1 er NATOs stående minerydderstyrke med kort klartid. Styrken har primært operert i Østersjøen og i Norskehavet. KNM Hinnøy har bidratt til minejakt – herunder med undervannsroboten «Hugin» og støtte fra minedykkere. Styrken har gjennomført rydding av miner fra 2. verdenskrig.

Hæren har bidratt med en kompanistridsgruppe til NATOs fremskutte nærvær i Baltikum, «enhanced Forward Presence» (eFP). eFP er etablert som et defensivt tiltak for å understreke NATOs vilje til kollektivt forsvar. Norge inngår i den tyskledede stridsgruppen. Som følge av den sikkerhetspolitiske situasjonen ble kompanistridsgruppen tidlig i 2022 forsterket.

Hæren bidrar også i «Operation Inherent Resolve» (OIR) i Irak med en forsterket tropp som sikringsstyrke på Al Assad-basen. Styrken bidrar til sikringen av basen sammen med andre koalisjonsstyrker og irakiske styrker. I tilknytning til OIR og andre mindre bidrag i Midtøsten ivaretar også Hæren et nasjonalt støtteelement i Jordan. Det nasjonale støtteelementet yter generell støtte til norske styrker i regionen.

Luftforsvaret overførte i januar 2022 QRA-beredskapen til F-35 på Evenes flystasjon, og samtidig ble samtlige operative oppdrag for F-16 overført til F-35. Denne milepælen ble oppnådd på tid og var et stort steg i den pågående oppbyggingen av norsk F-35 kapasitet.

Forsvaret har avsluttet driften av Camp Bifrost i Mali og leiren ble overført til FN 10. november 2022. Noe av materiellet og infrastrukturen er overført til FN, mens resterende materiell sendes tilbake for bruk i Norge

Utover dette har Forsvaret deltatt i følgende operasjoner i utlandet:

- NATO Mission i Irak
- United Nations Mission i Sør-Sudan
- United Nations Truce Supervision Organization i Midtøsten
- Multidimensional Integrated Stabilization Mission i Mali

- United Nations Peacekeeping Force på Kypros
- Multinational Force Observers i Egypt
- Combined Maritime Forces i Bahrain
- Naval Shipping Center Sea Guardian i England

European-led Maritime Awareness i Hormuzstredet

RESULTATMÅL 3: ØKT EVNE TIL SAMVIRKE

Det har blitt gjennomført betydelig samvirkeaktivitet gjennom 2022, både internt i Forsvaret, sammen med allierte og med Totalforsvaret. Som følge av dette er Forsvarets evne til samvirke økt.

Forsvaret av Norge skjer langs tre hovedlinjer; den nasjonale forsvarsevnen, det kollektive forsvaret i NATO og bilaterale forsterkningsplaner med nære allierte. Forsvaret har trent og øvd innenfor forsvarskonseptets tre hovedlinjer, understøttet av øvrige deler av Totalforsvaret.

Sverige og Finland sine NATO søknader har i 2022 ytterligere aktualisert et forsterket felles nordisk forsvarssamarbeid. Det har gjennom året vært tett dialog og samvirke mellom de nordiske landene på alle nivåer i Forsvaret. Dette kom tydelig til uttrykk gjennom at forsvarssjefene fra Norge, Sverige, Danmark og Finland utarbeidet og fremla en felles anbefaling til landenes politiske ledelse om hvordan forsvarssamarbeidet bør utvikles.

Det har vært høy alliert øvingsaktivitet i 2022. Øvelsen «Cold Response 2022» var den største øvingsaktiviteten der alliert forsterkning av Norge, samt Totalforsvarskonseptet ble øvet. Over 30 000 soldater fra 27 land, pluss en rekke sivile etater deltok på øvelsen. Norge har gode øvingsområder og et arktisk klima som gir utfordrende og realistisk trening. Forsvaret får gode tilbakemeldinger fra allierte innen flere områder, blant annet Forsvarets kompetanse på operasjoner i krevende klimatiske forhold og Forsvarets evne til å lede store militære operasjoner i samarbeid med sivile myndigheter i sammenheng med Totalforsvaret. Som følge av øvelsen er evnen til samvirke økt, både internt i Forsvaret, med allierte og som del av Totalforsvaret. Forsvarskonseptet er øvd og den norske forsvarsevnen er styrket.

Forsvaret har gjennom 2022 fortsatt å systematisere og konkretisere sine behov i Totalforsvaret. Samarbeidet med *Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap* og statsforvalterne har blitt videreutviklet gjennom 2022. Dette har skjedd gjennom pågående aktivitet og faste møtearenaer. Forsvaret har fortsatt utviklingen og utrulling av rekvisisjonsordningen. Rent konkret har dette kommet til uttrykk i samfunnet ved at flere har fått melding om at deres kjøretøy er forhåndsrekvirert av Forsvaret.

RESULTATMÅL 4: LANGSIKTIG VIDEREUTVIKLING AV FORSVARET

Målsettingene i 2022 for videreutvikling av Forsvaret er nådd.

Forsvaret har mottatt 37 av de planlagte 52 F-35 kampflyene, hvorav tre fly ble levert til Norge i 2022. Opprinnelig plan var leveranse av seks fly i 2022, men det har vært en forsinkelse av leveransene grunnet en hendelse under testflyvning av F-35 hos leverandøren. Det er mindre sannsynlig at forsinkelsen i vesentlig grad påvirker videre leveranser. Totalt gjenstår levering av 15 fly med siste leveranse i 2024. Den norske F-35 flåten har i 2022 passert 20 000 flytimer.

Norge har utviklet «Joint Strike Missile» som et 5. generasjonsvåpen mot høyverdige overflate- og bakkemål. Integrasjonen av JSM på F-35 startet formelt opp i 2022 og skal etter planen ferdigstilles i 2024. Som følge av dette vil F-35 fra 2024 få økt kapasitet.

Forsvaret mottok de første av i alt fem P-8 Poseidon maritime patruljefly i 2022. De nye overvåkningsflyene vil være viktig for Norge hva gjelder overvåkning av havområder og vil gi godt grunnlag for fremtidige beslutninger. Med de nye flyene vil Forsvaret ytterligere styrke sin kapasitet til suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse i norske interesseområder. Innfasingen av flyene på Evenes er godt i

gang og i henhold til plan. Sommeren 2023 vil P-3 Orion på Andøya fases ut og den maritime overvåkingen vil da i sin helhet gjennomføres av P-8 Poseidon. Ferdigstillingen av de nye fasilitetene for maritime patruljefly på Evenes er forsinket til årsskiftet 2024/2025. Det gjennomføres derfor midlertidige tiltak for å kunne støtte den videre innfasingen av P-8 Poseidon.

Regjeringen har i samråd med forsvarssektoren besluttet å avslutte innfasingen av NH90 helikoptre. Manglende tilgang på maritimt helikopter har vært en utfordring for Forsvaret i en årrekke og begrenser Forsvarets evne til suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse, gjennomføring av søke- og redningsoppdrag og antiubåt operasjoner. Forsvaret arbeider målrettet med å beholde og videreføre kompetansen om maritime helikopteroperasjoner frem til en erstatning for NH90 er på plass.

Materiellsystemet DA-20 er tatt ut av drift og 717-skvadron er nedlagt.

I Hæren er etableringen av Jegerkompaniet ved Grensevakten fullført. Videre har Hæren fått en rekke nye kjøretøyer og annet materiell, som har bidratt til å modernisere Hærens avdelinger.

Innen sjødomenet har anskaffelsen av nye kystvaktfartøyer oppnådd en viktig milepæl med dåp av første fartøy i den nye Jan Mayen-klassen. Det pågår et arbeid med konseptuell løsning for videre levetidsforlengelse av fregattene slik at de holder tilstrekkelig ytelse og tilgjengelighet resten av levetiden. Arbeidet med forprosjektering av fremtidig minemottiltakskapabilitet er kommet nærmere en fremtidsrettet løsning som vil gi tilstrekkelig operativ kapasitet med en løsning som i økende grad inkluderer ubemannede og autonome systemer. Arbeidene med nødvendige oppdateringer for å videreføre kystkorvettene og løsninger for å sikre tilstrekkelig ubåtkapasitet frem til nye ubåter er operative går etter planen.

Utviklingen av Evenes flystasjon fortsetter. F-35, P8, luftvern og baseforsvar er etablert permanent ved Evenes flystasjon. Dette øker Forsvarets reaksjonsevne og tilstedeværelse i nordområdene.

I første tertial 2022 overleverte Forsvarsbygg åtte prosjekter. Leveransene har bidratt til tilfredsstillende velferdstilbud og støytiltak på Ørlandet, ny kaserne for mannskaper på Kolsås, større kontorlokaler for Kystvakten, fornyelse av eksisterende EBA og bedret tilgjengelighet på Akershus slott. En annen viktig milepæl i perioden har vært overlevering av to midlertidige hangarfasiliteter til P-8 på Evenes.

I andre tertial 2022 overleverte Forsvarsbygg fem prosjekter. Prosjektene har bidratt til bedre kontor- og forsyningslokaler for Forsvaret og Forsvarsbygg på Værnes. I tillegg har Forsvarsbygg ferdigstilt ett delprosjekt i prosjektgruppe Sensorer for militær luftromsovervåking. Delprosjektet har etablert adkomst for kommende prosjekter og operativ drift.

I tredje tertial 2022 overleverte Forsvarsbygg åtte prosjekter. Fem prosjekter i Evenes porteføljen ble overlevert i tredje tertial. Prosjektene har bidratt til nye bygg for forsyning og luftvern, samt beskyttelse og sikring av Evenes flystasjon og riksveien utenfor flystasjonen. Øvrige tre overleverte prosjekter i tredje tertial har gitt nytt ballistisk lab for FFI på Kjeller, beskyttelse og sikring av Vågedalen og ny skredvoll for sikring av Sørreisa leir mot snøskred.

RESULTATMÅL 5: GOD SITUASJONSFORSTÅELSE GJENNOM TILGJENGELIGGJORT ETTERRETNING

Forsvaret har opprettholdt tilstedeværelse i prioriterte områder for overvåking, suverenitetshevdelse og kontinuerlig styrkeproduksjon. Tilstedeværelsen har bidratt til fellesoperativ situasjonsforståelse gjennom deteksjon, rapportering og analyse av registrert aktivitet i sine ansvarsområder.

PERSONELL

STRUKTURUTVIKLING

Verneplikten er bærebjelken i forsvaret av Norge, og er en avgjørende faktor for å nå Forsvarets målsetninger. Verneplikten er også fundamentet for å rekruttere personell videre til tjeneste, både som spesialister og befal.

Kvinner som avtjener førstegangstjeneste er stadig økende. I 2022 lå andelen kvinner som gjennomfører på over 36 prosent. Forsvaret har fortsatt arbeidet med tilpasning av kaserner og materiell til allmenn verneplikt. Fremdeles gjenstår det en del før Forsvaret er i mål med dette arbeidet.

Økningen av personell som kalles inn til førstegangstjeneste fortsetter. I 2022 har Forsvaret gjennomført sesjon med 24 600 personer. 40% av disse vil påbegynne sin tjeneste i 2023.

Mange av de som møtte til tjeneste i 2022 gjennomførte sesjon og ble fordelt under pandemien i 2021. Her var Forsvaret underlagt strenge restriksjoner som medførte at de vanlige og nødvendige fysiske og mentale testene ikke kunne gjennomføres. Forsvaret merket noe større frafall før tjenestestart og underveis i tjenesten enn normalt.

Forsvarets personell- og kompetansesituasjon har i 2022 vært tilfredsstillende i et overordnet perspektiv. Det er iverksatt en rekke grep for å forbedre situasjonen der det er utfordringer. Innføring av nye systemer og plattformer krever i mange tilfeller et endret personell- og kompetansebehov. Det kan ta til dels lang tid å opparbeide kompetanse på nye systemer. Derfor er noe av den planlagte veksten i personellbanene fremskyndet for å sikre at nødvendig kompetanse er på plass til rett tid.

Forsvaret er også gitt mulighet til å iverksette tiltak på kort sikt for å videreføre kritisk kompetanse innenfor områder av stor operativ betydning for Forsvaret. Det er kunngjort et antall kontrakter for å kunne gi tilsetning til 60 år uten at det påvirker utbetaling av opptjent bonus for de som opprinnelig signerte kontrakt til 35 år. Målgruppen for dette tiltaket er avgrenset til å være personell som ble tilsatt med kontrakt til 35 år før innføringen av ordning for militært tilsatte, og som befinner seg i en overgangsfase mellom ny og gammel ordning.

Forsvaret deltar også i Forsvarsdepartementets insentivprosjekt som har til hensikt å finne tiltak for å beholde personell. I 2022 er årsstudium for personell med sivil bachelor eller master videreført. Blant 339 godkjente søkere ble det også i 2022 tatt opp 40 elever.

Forsvaret er fremdeles Norges største lærlingebedrift med 618 lærlinger under utdanning og oppfølging. Forsvaret gjennomfører kontinuerlig vurdering av muligheten for å ta inn nye lærlinger.

VARSLING

Varsling i Forsvaret fikk stor oppmerksomhet i 2022. Sakene omhandler i stor grad Forsvarets manglende ivaretagelse av omsorgsplikten i enkeltsaker, samt manglende konsekvenser for omvarslede i saker der kritikkverdige forhold er bekreftet. Det har kommet frem holdninger og atferd som viser at det er sider ved organisasjonskulturen i Forsvaret som må endres.

For å få en status og ytterligere anbefalinger relatert til varslingshåndtering bestilte FSJ en ekstern evalueringsrapport som ble levert i november. Rapporten og de foreslåtte tiltakene behandles i Forsvaret. Arbeidet med sakskomplekset og tilhørende tiltak er svært viktige for Forsvaret, og vil fortsette gjennom 2023 og de påfølgende år.

Til sammen er det mottatt 255 henvendelser i Forsvarets sentrale varslingssystem i 2022. Forsvarets avdelinger har i tillegg mottatt 167 varslingssaker i løpet av året.

180 saker relater til mobbing og seksuell trakassering har vært til behandling i Forsvarets avdelinger i 2022. Flere av disse er komplekse og krevende, og er ikke avsluttet.

Se også Forsvarets likestillingsredegjørelsen 2022 for mer om temaet.

IV. STYRING OG KONTROLL

Forsvaret har god intern styring og kontroll i tråd med kravene i økonomiregelverket. Forsvaret leverte et balansert økonomisk resultat i 2022, hvor bevilgningene er brukt i henhold til målsetting, jf. kapitel 6. Forsvarsstaben (FST) styrer og følger opp driftsenhetene ulikt på bakgrunn av egenart, risiko og vesentlighet.

Forsvaret har i henhold til instruks fra Forsvarsdepartementet gjennomført egevaluering av styring og kontroll etter sektorens modenhetsmodell. Hensikten med modenhetsvurderingen er å få innsikt i nåsituasjonen i virksomhetsstyringen og skape grunnlag for forbedring.

Forsvaret har også mottatt en ekstern evaluering av Forsvarsstabens virksomhetsstyring. Konklusjonen av evalueringen er at Forsvaret på noen områder har en mindre moden virksomhetsstyring enn hva som kunne forventes av en virksomhet med samme kompleksitet og størrelse.

Flere tiltak er allerede iverksatt fra Forsvarets side for å videreutvikle virksomhetsstyringen, herunder justering og forenkling av *Forsvarssjefens plan*, nå *Virksomhetsplan for Forsvaret*. Videre vil det bli implementert flere tiltak i 2023 for å effektivisere rapportering og oppfølging. Evalueringene vil inngå i videreutviklingen av Forsvarsstaben og Forsvarets styringsmodell.

IKT-VIRKSOMHETEN

Riksrevisjonen la i 2022 fram rapporten om «*Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets informasjonssystemer for kommunikasjon og informasjonsutveksling i operasjoner*». Målet med undersøkelsen var å vurdere om Forsvarets kommando- og kontrollinformasjonssystemer understøtter Forsvarets operative evne gjennom effektiv og sikker kommunikasjon og informasjonsutveksling i operasjoner, og om styringen av IKT-området i forsvarssektoren har lagt til rette for effektive og sikre systemer. Undersøkelsen omfattet perioden 2017–2020 og rettet sterk kritikk både i forhold til mangler ved samvirke, sårbarheter i sikkerheten og evnen til å realisere effektive og sikre informasjonssystemer som understøtter Forsvarets operative virksomhet.

Forsvarets IKT-løsninger har fortsatt for dårlig status, selv om det er gjennomført mange forbedringer. Det jobbes kontinuerlig med å tette sikkerhetshull og forbedre statusen på dagens systemer. De langsiktige behovene tas fram gjennom programmene MAST og Mime. Mime er allerede i leveransefasen og bidrar til gradvis økt operativ evne innen kampnær IKT. Det er også helt avgjørende å forbedre og sikre en enhetlig styring innenfor IKT-området. Styringen av IKT-virksomheten i forsvarssektoren er derfor under endring og skal tilpasses målsettingene som er beskrevet i Forsvarets IKT-strategi.

KLIMA OG MILJØ

Klima- og miljøarbeid er en naturlig del av forsvarssektorens samfunnsansvar, og Forsvaret skal bidra til Norges innsats for å nå nasjonale mål innen klima og miljø herunder FNs bærekraftsmål.

Forsvarssektorens klima- og miljøstrategi ble signert av etatsjefene i Forsvaret, Forsvarsmateriell, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt den 29. september 2022. Gjennom strategien forplikter sektoren å støtte opp under Norges målsetninger om utslippskutt i tråd med 1,5 graders målet, redusere vårt totale klimaavtrykk og negative miljøpåvirkning, og bidra til et bærekraftig samfunn, både nasjonalt og internasjonalt.

Utvalgte mål fra strategien er:

- Redusere innkjøpt energi med 15 prosent innen 2026
- Redusere klimagassutslipp fra operativ virksomhet med 20 prosent innen 2030
- Redusere klimagassutslipp fra reisevirksomhet med 30 prosent innen 2025

- Minimere miljøpåvirkning og bidra til et giftfritt miljø
- Utvikle, forvalte og bruke våre arealer slik at naturmiljø og naturmangfold og kulturhistoriske verdier ivaretas
- Vurdere bærekraft på lik linje med kost, tid og ytelse i anskaffelser og investeringer
- Forstå konsekvensene av klimaendringer og samfunnets klimatiltak slik at vi kan forberede og tilpasse virksomheten til et endret klima- og trusselbilde

En handlingsplan for hvordan sektoren skal nå målsetningene i klima- og miljøstrategien er under utarbeidelse og operasjonalisering av denne vil starte i første kvartal 2023. Handlingsplanens tiltak vil utgjøre en viktig del av sektorens bidrag til oppnåelse av Norges klima- og miljømål og FNs bærekraftsmål. Tiltak i handlingsplanen utarbeides av kjernegruppen for klima- og miljø i sektoren, i samarbeid med sektorens kompetansegrupper for klima, miljø og bærekraft.

Handlingsplanen vil konkretisere hvordan sektoren skal nå de overordnede målene som er satt i strategien:

- Forsvarssektoren reduserer sitt totale klimaavtrykk og negative miljøpåvirkning, og bidrar til et bærekraftig samfunn, både nasjonalt og internasjonalt.
- Forsvarssektoren er forberedt og tilpasset klimaendringene.

ARBEIDET MED Å FREMME LIKESTILLING OG HINDRE DISKRIMINERING

Forsvaret utøver sitt ansvar som myndighet og arbeidsgiver i henhold til likestillings- og diskrimineringsloven (ldl) § 24, 26 og 26a. Etatens arbeid for likestilling og mot diskriminering ble i 2022 forankret i Forsvarets nye likestillings- og mangfoldspolicy. Mangfold, likestilling og anti-diskriminering er også en vesentlig del av Forsvarets grunnsyn på ledelse og Forsvarets verdigrunnlag, som skal gi rettledning for alt Forsvaret og dets personell gjør.

Likestillingsarbeidet i Forsvaret har tradisjonelt handlet om utvikling og forbedring av kjønnsmangfold. De senere år har imidlertid Forsvaret arbeidet med å sikre en mer interseksjonell og helhetlig retning i likestillingsarbeidet, med fokus på at alle ansatte skal ha like rettigheter og muligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering og kjønnsidentitet, alder, etnisitet og hudfarge, samt religion og livssyn.

Forsvaret skal være en attraktiv arbeidsplass for hele befolkningen, og fortsetter å jobbe aktivt for å få flere kvinner i ledende stillinger, både sivile og militære. Forsvaret har i dag en total kvinneandel på i overkant av 20 prosent. Kvinneandelen i Forsvaret fortsetter å øke, blant annet ser man at andelen kvinner som avtjente førstegangstjeneste i 2022 var 36,2 prosent. I 2022 var det 33 prosent fast ansatte kvinner i sivile stillinger, mens det på militær side var 15,7 prosent. Kvinneandelen blant offiserer er på 12 prosent og blant spesialister 17,5 prosent. Militært personell som tjenestegjør i øvrige etater i sektoren og Forsvarsdepartementet inngår ikke i tallene.

Året 2022 var preget av kritikk av Forsvarets håndtering av varslingssaker særskilt knyttet til mobbing og seksuell trakassering, både internt og eksternt.

Forsvaret redegjør videre for sin virksomhet som arbeidsgiver og myndighetsutøver i en egen likestillingsredegjørelse, med referanse til aktivitets- og redegjørelsesplikten (ARP) del 1 og 2 i henhold til ldl §§ 24, 26 og 26a. Denne er vedlagt Forsvarets årsrapport 2022.

SIKKERHET - TRYGGING

Kontinuerlig forbedring av sikkerhetskultur og sikkerhetsnivå er målsettingen for det langsiktige perspektivet.

Det er ikke registrert dødsfall i Forsvaret i 2022. Totalt er det i 2022 registrert 84 uønskede hendelser med skade klassifisert som alvorlig, meget alvorlig eller kritisk. I 2022 er det registrert 5689 hendelser og nestenulykker. Det er en økning i registrerte hendelser fra foregående år.

Arbeidet med forbedring av digital teknologiunderstøttelse for hendelses- og avvikssystem skal heve kvaliteten på registrering, behandling og oppfølging etter hendelser og avvik. Arbeidet videreføres i 2023.

Statens havarikommisjon (SHK) har levert to rapporter til Forsvaret i 2022. Det er undersøkelse etter et vådeskudd på Mågerø og en kjøretøyvelt med feltvogn. Arbeidet med å følge opp KNM Helge Ingstad forliset i 2018 har også vært pågående i 2022. SHK startet også opp undersøkelser av to hendelser i 2022, én hendelse med fregatt KNM Thor Heyerdahl som mistet strømforsyning, samt én feltvognulykke.

Arbeidet med opprydding og revisjon av internt regelverk i Forsvaret har pågått i 2022. Det ble utgitt et nytt direktiv for trygging i Forsvaret fra 1. januar 2023.

V. VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina har skapt et tidsskille i europeisk og global sikkerhetspolitikk. Forholdet mellom NATO og Russland preges nå av konfrontasjon. Dette gjelder også i Arktis og Østersjøen. Norske nærområder vil i overskuelig fremtid preges av et vedvarende potensial for konflikt.

Krigen i Ukraina har endret forutsetningene for norsk sikkerhet og forsvar. Samtidig har krigen forsterket utviklingstrekk som har vært varslet over flere år. Ikke minst gjelder dette Russlands behov for strategisk dominans i Arktis, hvor Russland nå forbereder seg på et høyere konfliktnivå. I løpet av det neste tiåret er det mulig at Russland har forlatt ambisjonen om lavspenning i våre nærområder.

Russlands sensitivitet rundt basekomplekset på Kola vedvarer og de tradisjonelle militærstrategiske aspektene knyttet til Norges geografiske beliggenhet med hensyn til «Bastionsforsvaret» består. Samtidig gir NATO-utvidelsen Norge en tydeligere rolle i Østersjøregionen. Norge har også blitt en sentral energileverandør til Europa. Samlet har dette økt Norges geopolitiske verdi.

Russland vil gjøre seg viktige lærdommer fra Ukraina. Prinsipper som strategisk initiativ, dybde og hurtig forflytning vil likevel fortsatt ligge til grunn for militærmaktens videreutvikling. Et russisk angrep mot Norge vil søke å engasjere militære og samfunnskritiske mål i hele landet i et forsøk på å svekke både vår motstandsvilje og militære evne. Langtrekkende presisjonsvåpen vil utgjøre den sentrale komponenten i en slik strategi. Krigen i Ukraina har vist at i moderne krigføring finnes det ingen frisoner. Det stiller høye krav til nasjonal kontroll, sikring og forsvar av sivil kritisk infrastruktur og grunnleggende nasjonale funksjoner. Korte beredskapstider, spredning og herding av kritiske kapasiteter vil øke overlevelsesevnen.

Lærdommene vil også utløse en rekke endringer i den russiske militærmaktens anskaffelsesplaner, organisasjon, ledelse og planverk. De konkrete implikasjonene er vanskelige å forutsi. Dagens forutsetninger vil tvinge Russland i retning av en mindre moderne, men fortsatt slagkraftig konvensjonell militærmakt. Parallelt øker trusselen fra russiske rekognoserings- og sabotasjekapasiteter under vann, elektronisk krigføring og anti-satellittvåpen.

Russland ser seg selv som strategisk svekket - både på kort og lang sikt. Som en følge har betydningen av kjernefysiske våpen i den russiske militærmakten økt. Terskelen for kjernefysisk eskalering kan bli lavere – også i våre nærområder.

I den kommende perioden står Russland overfor et uunngåelig makt- og generasjonsskifte. Utviklingen kan ta flere veier, men vil sannsynligvis medføre økt intern uro og ustabilitet. Norge blir i større grad ansett som del av et vestlig og aggressivt kollektiv, og i mindre grad som et naboland som Russland har sammenfallende interesser med. Dette legger press på Norges politiske virkemidler og utfordrer Forsvarets evne til å kommunisere norske intensjoner overfor Russland.

Russlands grunnleggende intensjon om å svekke USAs og Vestens innflytelse vil i overskuelig fremtid bestå og deles av Kina. Det sino-russiske samarbeidet vil bli stadig tettere, noe Kina anser som fordelaktig for landets interesser og innflytelse i Arktis. Om 15 år vil den kinesiske militærmakten i større grad evne å forsvare kinesiske interesser globalt gjennom en moderne utrustet og allsidig marinestyrke. Kinas omfattende satsning på kapabiliteter i det ytre rom vil på sin side utligne USAs fortrinn og gi Kina betydelige militære fordeler på bekostning av andre nasjoners evne til å nyttiggjøre domenet i krig og konflikt. Innen 10-15 år vil Kina også etablere en fullverdig, kjernefysisk triade. Utviklingen vil ha direkte innvirkning på stormaktenes våpenkappløp og gjøre den globale maktbalansen mer ustabil i tiden fremover.

Forsvaret har i de siste tiårene vært i kontinuerlig omstilling. Etter den kalde krigen ble det behov for et Forsvar som hovedsakelig var innrettet mot internasjonal innsats og det store mobiliseringsforsvaret ble derfor i stor grad omstilt til et innsatsforsvar. Et endret trusselbilde førte imidlertid også til at bevilgningene til Forsvaret ble redusert, noe som har bidratt til at Forsvaret i dag står i en vedvarende ubalanse mellom oppgaver, struktur og økonomiske rammer. Til tross for betydelig økte forsvarsbudsjetter har situasjonen forverret seg de siste årene.

Forsvarssjefen vil innen utgangen av mai 2023 gi sitt fagmilitære råd om den videre utviklingen av Forsvaret og hvordan de øvrige etatene i forsvarssektoren best mulig kan understøtte Forsvarets virksomhet. Rådet vil se forsvarsevnen i rammen av forsvarskonseptet.

Forsvarssjefens fagmilitære råd vil skissere hvordan den eksisterende ubalansen i Forsvaret kan håndteres samt hvordan Forsvaret kan styrkes for å møte den sikkerhetspolitiske utviklingen i våre områder.

Rådet vil også ta innover seg utviklingstrekkene i NATO, et økt nordisk samarbeid, et stadig økende alliert samarbeid, samt Forsvarets bidrag til å redusere samfunnets sårbarhet mot sammensatte trusler og videreutvikling av totalforsvarskonseptet.

VI. ÅRSREGNSKAP

LEDELSESKOMMENTARER TIL ÅRSREGNSKAPET

FORMÅL

Forsvaret er et bruttobudsjettert, ordinært forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet.

Forsvarets grunnleggende oppdrag er å forsvare Norge. Oppdraget løses ved å opprettholde og videreutvikle den operative evnen. Forsvaret skal sikre nasjonal selvstendighet og politisk handlefrihet. Dessuten skal Forsvaret bidra til å forebygge krig og konflikt i Norge og for Norges allierte.

BEKREFTELSE

Forsvaret avlegger regnskap etter to finansielle rammeverk: periodisert virksomhetsregnskap i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS), og kontantregnskapet etter statsregnskapets bestemmelser.

Årsregnskapet er avlagt i henhold til *Bestemmelser om økonomistyring i staten*, med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet, og krav fra Forsvarsdepartementet i *Instruks om økonomi- og virksomhetsstyring*.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av Forsvarets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, kostnader, inntekter, eiendeler og gjeld.

VESENTLIGE FORHOLD

FORSVARETS STØTTE TIL UKRAINA

Forsvaret har bidratt på flere måter Norges arbeid med å støtte Ukraina i konflikten med Russland. Det er bidratt med utstyr, materiell, opplæring og trening. Forsvaret har donert betydelige mengder med ammunisjon, utstyr til soldater, våpensystem og annet materiell. Videre ble Forsvaret styrket i 2022

gjennom ekstratildeling fra Stortinget. Hensikten med styrkingen var å kunne tilrettelegge for økt tilstedeværelse gjennom daglige operasjoner i nordområdene, bedre evnen til samvirke med allierte og styrke Forsvarets beredskap, reaksjonsevne og utholdenhet i krise og krig. Totalt har Forsvaret fått en bevilgning til formålet i 2022 på 2 015 millioner kroner av Stortinget. I tillegg er det donert utstyr fra egne lagre som delvis skal gjenskaffes på et senere tidspunkt. Bokført verdi på donerte beholdninger av driftsmateriell er på om lag 1 milliard. Forsvaret vil videreføre arbeidet i 2023.

P-8A POSEIDON SKAL OVERTA ETTER P-3 POSEIDON SOM OVERVÅKNINGSFLY

Forsvaret har i 2022 fått overlevert tre nye overvåkingsfly av typen P-8A som skal erstatte Forsvarets gamle P-3 Orion fly. Totalt skal Forsvaret motta fem fly. De siste to vil bli overført i 2023. De nye overvåkingsflyene vil være viktig for Forsvaret for overvåkning av havområder og gi godt grunnlag for beslutninger. Med de nye flyene vil Forsvaret ytterligere styrke sin kapasitet til suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse i tillegg til mulighet for søk og redningsaksjoner i havområdene utenfor Norge. P-8 kan oppholde seg lenge i et operasjonsområde og dekke store havområder. De nye flyene er en viktig kapasitet for Norges forsvarsevne.

NH90

Forsvaret vedtok i 2011 at noen typer ammunisjon skulle utfases. Det ble gjort avsetning for ukurans på beholdningene som skulle utfases i åpningsbalansen i 2016. I 2020 ble denne beslutningen revurdert da Forsvaret fortsatt hadde behov for den aktuelle typen ammunisjon. Som en konsekvens er disse ammunisjonstypene klassifisert som kurante. Dette har redusert avsetning for ukurans med 500 millioner kroner. Endringen er bokført over resultat og har medført en lavere bokført kostnad på ammunisjon med tilsvarende beløp i 2020.

KNM HELGE INGSTAD

Det er i 2022 inngått et forlik med eier av er tankskipet (MT) Sola TS etter havariet med KNM Helge Ingstad om en erstatning på 235 millioner kroner. Erstatningen er innbetalt til Forsvarsdepartementet og derfor ikke bokført hos Forsvaret. Forsvaret er ilagt en foretaksbot på 10 millioner kroner knyttet til hendelsen. Forsvaret har i 2022 arbeidet med å iverksette anbefalinger fra blant annet havarikommisjonen for å unngå lignende hendelser. Dette arbeidet vil bli videreført.

ØKTE PRISER PÅ STRØM, DRIVSTOFF OG VALUTA

Forsvaret bruker mye energi i sin virksomhet, både i form av strøm og drivstoff til sine militære kapasiteter. Videre er innkjøp av utstyr, materiell blitt vesentlig dyrere på grunn av Covid-19 og krigen i Ukraina. Etterspørselen etter ammunisjon og reservedeler har økt betydelig og prisen har økt. Forsvaret er innvilget tilleggsbevilgning på om lag 1 milliard kroner for å dekke økte kostnader. Gjenanskaffelse av materiell vil bli vesentlig dyrere enn det Forsvaret tidligere har betalt. Dette vil gi utfordringer både med hensyn til innkjøpspriser og leveringstidspunkter. Det er inngått flere avtaler om leveranser av materiell til Forsvaret.

MODERNISERING OG EFFEKTIVISERING AV FORSVARET

I forbindelse med ny langtidsplan som ble innført fra 2021 ble det forutsatt at Forsvaret som en del av langtidsplanen skulle modernisere og effektivisere sin drift slik at det var en besparelse på 1,9 milliarder kroner. Besparelsen skal benyttes til finansiering av operativ aktivitet i Forsvaret og er en del av finansieringen av langtidsplanen. Arbeidet med dette har pågått i 2022, men det tar lengre tid enn forutsatt. Det største potensialet for modernisering og effektivisering er knyttet til samhandling mellom etatene i forsvarssektoren. Totalt er det hittil identifisert tiltak for 48 millioner kroner. Arbeidet vil bli videreført i 2023.

VURDERING AV VIRKSOMHETSREGNSKAPET

ANLEGGSMIDLER

I 2022 har Forsvaret mottatt anleggsmidler fra Forsvarsmateriell til en verdi av totalt 13,2 milliarder *kroner. Dette inkluderer blant annet seks nye F-35-kampfly med tilhørende utstyr og tre nye overvåkingsfly av typen P-8 Poseidon. Det er utviklet systemunderstøttelse for F-35 kampfly.

Totalt har Forsvaret bokført anleggsmidler for 74,8 milliarder kroner. Forsvarets totale av- og nedskrivninger er 7,4 milliarder kroner i 2022. Den totale verdien av anleggsmidler, inkludert immaterielle eiendeler, har økt med 6,4 milliarder kroner i 2022.

Det er i 2022 besluttet å avslutte innfasing av NH-90 helikoptrene. Helikoptrene har ikke lengre en operativ kapasitet og er dermed nedskrevet med 1 953 millioner kroner i årets regnskap.

VARER OG DRIFTSMATERIELL

I 2022 har Forsvaret videreført prosjektet ukurans. Arbeidet har medført opprydning på lagre og økt ukuransavsetning knyttet til driftsmateriell som Forsvaret ikke lengre benytter. Totalt er avsetningen økt med over 1 milliard kroner. Videre har Forsvaret donert driftsmateriell til Ukraina til en bokført verdi av om lag 1 milliard. Ukurans og donasjoner har påvirket Forsvarets beholdninger av varer og driftsmateriell. Beholdningen er i 2022 redusert med 1 640 millioner kroner og har en netto bokført verdi på 33,2 milliarder. Avsetning for ukurans har økt med 2,2 milliarder og er pr. 31.12.2022 på 5,5 milliarder kroner. Prosjekt ukurans vil videreføre sitt arbeid i 2023 og det er forventet at ytterligere materiell vil bli foreslått avhendet. Det er ikke mulig å estimere verdien fremtidig ukurans pålitelig på nåværende tidspunkt.

VURDERING AV BEVILGNINGSREGNSKAPET

Bevilgningsregnskapet for 2022 gir en oversikt over hvordan Forsvaret har disponert statens verdier, inntekter og utgifter. Forsvaret har hatt god økonomisk kontroll og det er ikke brukt mer enn tildelte bevilgninger. Forsvaret har fulgt opp at bevilgningene er brukt i tråd med Forsvarsdepartementets føringer, innenfor rammen av Stortingets vedtak og forutsetninger.

INNTEKTSFULLMAKT, TILDELING OG BESTILLINGSFULLMAKT

Forsvarets samlede tildeling på utgiftskapitler i 2022 var på 41,8 milliarder kroner inkludert overføringer fra 2021. I tillegg har Forsvaret mottatt belastningsfullmakter på totalt 197 millioner kroner. Dermed ble den totale disponible utgiftsrammen for Forsvaret 42 milliarder kroner i 2022. Forsvaret er delegert bestillingsfullmakter på totalt kroner 9,1 milliarder kroner. Av disse har Forsvaret disponert 7,3 milliarder kroner. Forsvaret hadde i 2022 et inntektskrav på 2,2 milliarder kroner. Totale inntekter er 2,4 milliarder kroner.

Forsvaret har et samlet netto mindreforbruk på 653 millioner kroner. Forsvaret har søkt Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet om å overføre mindreforbruket til 2023. Mindreforbruket for 2022 er i hovedsak forpliktete utgifter som forfaller til utbetaling i 2023.

MELLOMVÆRENDE

Mellomværende med statskassen utgjorde per 31.12.2022 totalt 1,6 milliarder kroner og består i hovedsak av gjeld knyttet til skyldig skattetrekk, offentlige avgifter og skyldig pensjonspremie til SPK. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeldsposter mellomværende består av.

REVISJONSORDNING

Riksrevisjonen er ekstern revisor og reviderer regnskapet til Forsvaret. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato. Revisjonsberetningen skal foreligge innen 30. april 2023.

Eirik Johan Kristoffersen
General
Forsvarssjef
Oslo 15. mars 2023

VIRKSOMHETSREGNSKAPET

RESULTATREGNSKAP FOR FORSVARET

Tall i tusen kroner	Note	2022	2021
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	48 708 425	38 621 919
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	101 893	57 922
Salgs- og leieinntekter	1	2 568 937	2 064 085
Andre driftsinntekter	1	24 817	23 569
Avsetning av ikke fakturerte inntekter	1	14 449	-8 253
Sum driftsinntekter		51 418 521	40 759 243
Driftskostnader			
Varekostnader	18	1 819 184	302 424
Lønnskostnader	2	19 411 162	17 024 410
Avskrivninger på varige driftsmidler	3,4	5 446 993	5 122 136
Nedskrivning av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	1 955 605	118 850
Andre driftskostnader	5	22 769 829	18 196 317
Sum driftskostnader		51 402 772	40 764 138
Driftsresultat		15 749	-4 895
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	185 188	50 830
Finanskostnader	6	200 937	45 935
Sum finansinntekter og finanskostnader		-15 749	4 895
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	8 947	12 094
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		8 947	12 094
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd til andre	9	43 950	35 568
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		43 950	35 568
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0

BALANSE FOR FORSVARET, EIENDELER

Tall i tusen kroner	Note	31.12.2022	31.12.2021
EIENDELER			
<i>A. Anleggsmidler</i>			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	253 331	318 175
Andre rettigheter	3	3 175 021	1 853 894
Sum immaterielle eiendeler		3 428 352	2 172 069
II Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	4	248 276	135 242
Maskiner og transportmidler	4	9 942 117	9 364 340
Fartøy og Fly	4	49 288 505	44 108 200
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	11 856 140	12 640 381
Anlegg under utførelse	4	20 476	3 963
Infrastruktureiendeler	4	6 653	7 145
Sum varige driftsmidler		71 362 166	66 259 271
III Finansielle anleggsmidler			
Andre langsiktige fordringer	21	3 223	0
Sum finansielle anleggsmidler		3 223	0
Sum anleggsmidler		74 793 740	68 431 340
<i>B. Omløpsmidler</i>			
I Beholdninger			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	10	33 164 367	34 803 952
Sum beholdninger		33 164 367	34 803 952
II Fordringer			
Kundefordringer	11	366 861	135 452
Opptjente, ikke fakturerte inntekter		83 784	72 541
Andre fordringer	12	3 076 637	2 498 811
Sum fordringer		3 527 281	2 706 804
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd, kontanter og lignende	13	23 550	21 632
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		23 550	21 632
Sum omløpsmidler		36 715 198	37 532 388
Sum eiendeler		111 508 938	105 963 728

BALANSE FOR FORSVARET, STATENS KAPITAL OG GJELD

Tall i tusen kroner	Note	31.12.2022	31.12.2021
STATENS KAPITAL OG GJELD			
<i>C. Statens kapital</i>			
II Avregnet med statskassen			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	105 188 099	101 217 940
Sum avregninger og finansiering av beholdninger		105 188 099	101 217 940
Sum statens kapital		105 188 099	101 217 940
<i>D. Gjeld</i>			
II Annen langsiktig gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld	14	1 148 319	1 039 134
Sum annen langsiktig gjeld		1 148 319	1 039 134
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		775 596	256 032
Skyldig skattetrekk	15	774 413	756 624
Skyldige offentlige avgifter	16	574 454	333 270
Avsatte feriepenger		1 457 554	1 339 194
Mottatt forskuddsbetaling		33 649	33 403
Annen kortsiktig gjeld	17	1 556 854	988 132
Sum kortsiktig gjeld		5 172 520	3 706 653
Sum gjeld		6 320 839	4 745 787
Sum statens kapital og gjeld		111 508 938	105 963 728

REGNSKAPSPRINSIPPER

Forsvarets periodiserte årsregnskap avlegges i samsvar med regnskapsrammeverket som er gitt i de statlige regnskapsstandardene (SRS), og ordinær rapportering etter kontantprinsippet. Forsvaret har fått unntak fra SRS 17 *Anleggsmidler*, punkt 4, for å benytte en beløpsgrense på 100 000 kroner i stedet for 30 000 kroner ved balanseføring av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

TRANSAKSJONSBASERTE INNTEKTER

Inntekt blir resultatført når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

INNTEKTER FRA BEVILGNINGER OG INNTEKT FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER

Inntekt fra bevilgninger, tilskudd og overføringer blir resultatført i den perioden Forsvaret har utført de aktivitetene inntektene skal finansiere. Dette gjelder den perioden kostnadene påløper (motsatt sammenstilling). Prinsippet om motsatt sammenstilling benyttes også ved årets slutt, jf. SRS 10.

KOSTNADER

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres.

PENSJONER

SRS 25 *Ytelser til ansatte* legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Det er følgelig ikke gjort beregning eller avsetning for eventuell over- eller underdekning som tilsvarer Norsk regnskapsstandard (NRS) 6 i pensjonsordningen. Årets pensjonskostnad tilsvarer derfor årlig premiebeløp til Statens pensjonskasse (SPK).

KLASSIFISERING OG VURDERING AV IMMATERIELLE EIENDELER OG VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler er vurdert til anskaffelseskost. De avskrives over driftsmiddelets forventede levetid. Dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi, skal verdien nedskrives ved bruksendring. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

DEKOMPONERING

Prinsippet for dekomponering følger av SRS 17 punkt 28. Dekomponering skal vurderes for store anleggsmidler som består av flere komponenter med ulik utnyttbar levetid. Hver del av driftsmidlet, med en anskaffelseskost som er vesentlig i forhold til den totale anskaffelseskosten, skal balanseføres separat. Deler som antas å ha lik utnyttbar levetid kan slås sammen. Forsvaret definerer store anleggsmidler på følgende måte: anleggsmiddelet må ha en anskaffelsesverdi på over 300 millioner kroner, anleggsmiddelet må bestå av flere komponenter med ulik utnyttbar levetid, og komponentene må ha en verdi på mer enn 20 prosent av den totale anskaffelsen. Anlegget skal dekomponeres dersom alle kriteriene er oppfylt.

OPERASJONELLE LEIEAVTALER

Forsvaret benytter forenklet metode for klassifisering av leieavtaler, jf. SRS 13 punkt 7. Alle Forsvarets leieavtaler klassifiseres som operasjonelle.

FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER

Finansielle anleggsmidler verdsettes til anskaffelseskost fratrukket forventede tap.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV OMLØPSMIDLER OG KORTSIKTIG GJELD

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler eller langsiktig gjeld.

Omløpsmidler, utover varer og driftsmateriell, vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

BEHOLDNING AV VARER OG DRIFTSMATERIELL

Forsvarets beholdninger består i hovedsak av driftsmateriell. Beholdningene blir verdsatt i henhold til prinsippet om veid gjennomsnitt.

Beholdninger av varer og driftsmateriell kostnadsføres gjennom avgangsføring fra lager, gjennom enten forbruk, kassasjon eller avhending. Beholdninger som er kassable, beholdninger på artikler som er under utfasing eller ferdig utfaset, defineres som ukurante. Reparerbare beholdninger defineres som delvis ukurante gjennom en sjablonmessig tilnærming. Forsvarets avsetning for ukurans i balansen tilsvarer bokført verdi av ukurante beholdninger.

Forsvaret har et betydelig omfang av reservedeler, eksempelvis motorer og girkasser. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har godkjent at reservedeler i Forsvaret klassifiseres som omløpsmidler innenfor rammen av SRS 12, Beholdninger av varer og driftsmateriell, når praktiske forhold tilsier

dette. Forsvaret har valgt å aktivere gjenvinnbare reservedeler som anleggsmidler når disse har en kostpris på over en million kroner. Dette er avklart med regelverksforvalter og gjennom interne vurderinger knyttet til økonomi og logistikk. Gjenvinnbare reservedeler med en kostpris på under en million kroner, klassifiseres som varer og driftsmateriell.

KUNDEFORDRINGER OG ANDRE FORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Kundefordringer og andre fordringer i utenlandsk valuta verdsettes til valutakurs på balansedagen.

TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Overføringer av anleggsmidler og beholdninger til Forsvaret fra Forsvarsmateriell og Forsvarsbygg

Overføringer mellom etatene gjøres uten økonomisk vederlag. Anskaffelseskost ved balanseføring er den samme som avgivende parts anskaffelseskost.

Overføring av anleggsmidler og beholdninger i forbindelse med utfasing

Før overføring nedskrives beholdningene av varer og driftsmateriell og anleggsmidler til kroner 0,-. Overføringen mellom etatene gjøres uten økonomisk vederlag.

Etterretningstjenesten

Etterretningstjenesten er en virksomhet med spesielle krav til skjerming. Forvaltningen følger derfor eget regelverk med hjemmel fra Stortinget. Regnskapet til Etterretningstjenesten er innarbeidet i Forsvarets regnskap på overordnet nivå.

VALUTA

Pengeposter, fordringer og gjeld i utenlandsk valuta er i balansen omregnet til balansedagens kurs.

AVSETNING FOR USIKRE FORPLIKTELSER

Forsvaret vurderer om forpliktelser skal avsettes i regnskapet i henhold til SRS 19 *Usikre forpliktelser og betingede eiendeler*. Ved sannsynlighetsovervekt avsetter Forsvaret forpliktelsen dersom den kan estimeres pålitelig.

STATENS KAPITAL

Statens kapital består av virksomhetskapskapital og avregnet med statskassen.

Avregninger

For Forsvaret er nettobeløpet av alle balanseposter finansiert av avregnet med statskassen. Forsvaret viser ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i avregnet med statskassen.

STATLIGE RAMMEBETINGELSER

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er derfor ikke poster i regnskapet som viser alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Forsvaret tilføres ikke likvider gjennom året. Forsvaret har en trekkrettighet på en konsernkonto. Ved hvert nytt regnskapsår nullstilles saldoene på oppgjørskontoene i Norges Bank.

NOTER TIL VIRKSOMHETSREGNSKAPET

NOTE 1: DRIFTSINNTEKTER

Tall i tusen kroner	2022	2021
Inntekt fra bevilgninger		
Inntekt fra bevilgning fra overordnet departement*	48 708 425	38 621 919
Inntekt fra bevilgninger	48 708 425	38 621 919
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra Nato	38 916	40 253
Tilskudd fra Norges forskningsråd	324	110
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	42 209	9 085
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	60	0
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	30	25
Tilskudd fra FN	19 230	2 184
Andre tilskudd og overføringer	1 124	6 265
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	101 893	57 922
Salgs- og leieinntekter		
Salgsinntekter	2 428 584	1 920 722
Leieinntekt	140 354	143 363
Sum salgs- og leieinntekter	2 568 937	2 064 085
Andre driftsinntekter		
Gevinst ved avgang anleggsmidler	115	279
Royalties	405	578
Andre driftsinntekter	24 297	22 712
Sum andre driftsinntekter	24 817	23 569
Opptjente ikke fakturert driftsinntekt		
Avsetning av ikke fakturerte inntekter	14 449	-8 253
Sum Opptjente ikke fakturert driftsinntekt	14 449	-8 253
Sum driftsinntekter	51 418 521	40 759 243

* Etter de statlige regnskapsstandardene beregnes inntekt fra bevilgninger for bruttobudsjetterte virksomheter som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

For informasjon om mottatte bevilgninger se oppstilling av bevilgningsrapportering.

NOTE 2: LØNNSKOSTNADER

Tall i tusen kroner	2022	2021
Lønn fast ansatte	9 372 526	8 842 086
Feriepenger	1 487 264	1 393 669
Variable tillegg	3 220 681	2 752 827
Overtid	317 473	297 079
Avsetninger påløpt lønn****	108 678	-101 507
Bonusavtaler**	253 261	-206 791
Avgang stimulerende tiltak	-3 432	4 071
Arbeidsgiveravgift	1 754 288	1 540 239
Pensjonskostnader*	1 474 400	1 120 593
Sykepenger, refusjoner og tilskudd (-)	-405 279	-403 557
Godtgjørelse til vernepliktige	1 224 147	1 157 761
Andre ytelser	608 004	628 622
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler (-)	-848	-680
Sum lønnskostnader	19 411 162	17 024 410
Antall utførte årsverk***	21 417	21 185
Antall avtalte årsverk***	16 967	16 906
Antall ansatte***	17 939	17 714

* Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2022 15,4 prosent.

For regnskapsåret 2021 benyttet Forsvaret en forenklet modell for premiebetaling, noe som innebar betaling av en fast premiesats for arbeidsgiverandelen på 12 prosent.

SPK har i 2022 endret modellen for fakturering av pensjon. Fra 2022 blir Forsvaret også belastet for økt pensjon knyttet til hendelser som uførepensjon, økt lønn utover normal lønnsvekst, uttak av tidlig pensjon. Forsvaret er kompensert for endringen med om lag 300 millioner kroner i 2022 inkludert arbeidsgiveravgift i økt bevilgning

Se også omtale av regnskapsføring av pensjoner i prinsippnoten.

** Forsvaret har i 2022 økt avsetningen knyttet til avsetning for ansatte som tilknyttet ansettelsesformen T-35. Denne ordningen innebærer at ansatte må slutte ved en alder på 35 år. De ansatte får utbetalt en bonus om visse vilkår er oppfylt. På grunn av økning i grunnbeløpet (G), økt internrente og estimert økt ståtid på ordningen er det i 2022 en økt avsetning på bonusordningen T-35. Se også note 14 for ytterligere informasjon.

***Antall ansatte viser gjennomsnittlig antall ansatte som genererer årsverk-forbruk i Forsvaret pr år. Det tar ikke høyde for ansettelsesperiode. Antall avtalte årsverk er beregnet med utgangspunkt i antall ansatte justert for tilsetningsperiode og stillingsprosent. For antall utførte årsverk er mertid som overtid, vakt, øving, seilingsdøgn etc., samt fravær inklusiv avspasering etter opparbeidet mertid tatt med i beregningen. Tallene er ikke sammenlignbare med SSB sine tall på grunn av at A-meldingen inneholder alle som har et arbeidsforhold, uavhengig av om de har mottatt en ytelse eller ikke, og i tillegg alle som har mottatt en ytelse i perioden uten at de nødvendigvis har et arbeidsforhold. Forsvarets tall er basert på de personellkategoriene som har et arbeidsforhold som faller inn under ansatte som skal telle årsverk iht PM 2019-13 og definisjon på avtalte og utførte årsverk. AA-registerets tall er derfor ikke direkte sammenlignbare med Forsvarets sine tall på antall ansatte og årsverk, fordi AA-registeret inneholder personellkategorier som eksempelvis områdesjef i HV, personell

på beredskapskontrakter, personell på repetisjonstrening/HV-øvelse, vernepliktige akademikere, elever ved befals- og krigsskoleutdanning, lærlinger etc.

Tallene for 2020 og 2021 er oppdatert med samme uttrekk som for 2022 og avviker derfor fra tallene i årsrapporten for 2021. Dette på grunn av feilrettinger i rapporten som brukes for uttrekk.

NOTE 3: IMMATERIELLE EIENDELER

Tall i tusen kroner	Programvare og lignende rettigheter	Andre rettigheter*	Sum im. eiendeler
Anskaffelseskost 01.01.2022	1 102 011	2 455 561	3 557 572
Tilgang i 2022	0	0	0
Avgang anskaffelseskost i 2022 (-)	0	0	0
Tilgang anleggsmidler fra Forsvarsmateriell i 2022*	0	1 377 739	1 377 739
Tilgang anleggsmidler fra andre etater i 2022	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2022	1 102 011	3 833 301	4 935 311
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2022	5 241	0	5 241
Nedskrivninger i 2022	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2022	778 595	601 668	1 380 262
Ordinære avskrivninger i 2022	64 844	56 612	121 456
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2022 (-)	0	0	0
Balansført verdi 31.12.2022	253 331	3 175 021	3 428 352

Avskrivningssatser (levetider)

5 år / lineært   5 år / lineært

* Oversikt over overførte materiell fra Forsvarsmateriell.

Forskudd på reservedelspakke til F-35	164 877
Systemunderstøttelse F-35	1 205 088
Andre overføringer	5 415
Sum overføringer av materiell fra Forsvarsmateriell i 2022	1 375 380

Endret avsetning overføringer fra Forsvarsmateriell

2 360

Overført fra Forsvarsmateriell med avsetninger

1 377 739

Forsvarsmateriell har fått innvilget unntak fra kravene i SRS 3 Prinsippendringer, estimatendring og korrigerigering av feil, pkt. 16 – 18, samt SRS 12 Beholdninger av varer og driftsmateriell pkt. 6. Forsvarsmateriell har ikke lagt til arbeidstimer for innkjøpt materiell i perioden 2016 til og med 2019. Grunnet nevnte unntak vil dette heller ikke bli gjort. Manglende registrering av arbeidstimer på investeringene har medført at Forsvaret har aktivert verdien av enkelte anleggsmidler for lavt i balanse. Det har igjen resultert i at Forsvaret har for lave avskrivninger på de samme anleggsmidlene i tilhørende periode.

*Andre rettigheter

I gruppen andre rettigheter inngår blant annet rettigheten til reservedeler for F-35. Avskrivning for denne rettigheten vil starte når partnerskapene for F-35 vedtar en nedtrapping av beholdningen av reservedeler. Dette forventes i slutten av våpensystemets levetid. Bokført verdi på reservedelspakkene er 1 889 millioner kroner.

NOTE 4: VARIGE DRIFTSMIDLER

	Tomter byg- ninger og annen fast eiendom	Anlegg under utførelse	Maskiner og transport- midler	Fartøy og Fly	Våpensys- tem, ammu- nisjon, inven- tar og drifts- løsøre	Infrastruktur- eiendeler	Sum varige driftsmidler
Anskaffelseskost 1.1.22	137 941	3 963	23 560 190	123 724 113	38 385 765	9 856	185 821 828
Tilgang i 2022	114 960	16 513	27 820	33 063	312 148	0	504 504
Avgang anskaffelseskost	0	0	-31 722	-300	-546 079	0	-578 100
Overførte anleggsmidler fra Forsvarsmateriell*	0	0	1 285 999	10 014 436	472 157	0	11 772 591
Overførte anleggsmidler fra andre etater	0	0	12 794	0	111 145	0	124 340
Anskaffelseskost 31.12.2022	252 901	20 476	24 855 082	133 771 311	38 735 537	9 856	197 645 163
Akkumulerte ned- skrivninger 1.1.2022	0	0	-490	101 605	137 279	0	238 393
Nedskrivninger i 2022**	0	0	4 139	1 962 366	952	762	1 968 415
Akk. Avskrivning 1.1.22	2 700	0	14 196 340	79 514 309	25 608 106	2 710	119 324 164
Ordinære avskrivninger	1 926	0	740 109	2 904 631	1 678 378	493	5 325 536
Akk. avskrivninger avgang	0	0	-27 133	-300	-545 317	-762	-573 512
Balanseført verdi 31.12.22	248 276	20 476	9 942 117	49 288 505	11 856 140	6 653	71 362 166
Avskrivningssatser (levetider)	10-50 år lineært	10-30 år lineært	10-40 år lineært	5-40 år lineært	20 år lineært	20 år lineært	

Dekomponering blir vurdert i henhold til fastlagt presisering av statlig regnskapsstandard 17 (SRS 17). Jf. SRS 17 skal dekomponering vurderes for store anleggsmidler som består av flere komponenter med ulik utnyttbar levetid.

Forsvaret har valgt å definere store anleggsmidler på følgende måte:

- Anleggsmiddelet må ha en anskaffelsesverdi på over 300 millioner kroner.
- Anleggsmiddelet må bestå av flere komponenter med ulik utnyttbar levetid.
- Komponentene må ha en verdi på mer enn 20 prosent av den totale anskaffelsen.

Anlegget skal dekomponeres dersom alle kriteriene er oppfylt. Se for øvrig note 10 knyttet til avgrensing mellom anleggsmidler og beholdninger av varer og driftsmateriell.

*Overføringer fra Forsvarsmateriell

F-35 Kampfly programmet anskaffelser	4 770 077
P-8A Poseidon overvåkningsfly med utstyr	4 357 724
CV90 kampvogner	224 604
NH90 reservedeler og utstyr	234 270
IFF til sjøforsvaret	206 862
AEgis COTS Baseline Update	198 700
Nye lastevogner til Hæren	176 829
Wisent 2 Ingeniørpanservogn	121 704
Oppgradering ULA klassen (U-båt)	122 891
Andre overføringer	1 082 580

Overført materiell fra Forsvarsmateriell	11 496 242
Endring avsetninger	276 349
Overført fra Forsvarsmateriell med avsetninger	11 772 591

NOTE 5: ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Tall i tusen kroner	2022	2021
Husleie, vedlikehold, drift og forvaltning	1 645 872	1 647 189
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	166 354	174 569
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	2 190 136	1 829 168
Leie av maskiner, inventar og lignende	965 225	889 701
Mindre utstyrsanskaffelser	281 485	296 517
Teknisk materiell	2 283 979	1 348 910
Forbruksmateriell	760 840	514 218
Ammunisjon	1 018 338	582 309
Proviant	595 948	500 753
Arbeidsklær	985 651	415 321
Drivstoff	952 474	560 589
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	2 050 957	1 689 682
Kjøp av konsulentttjenester*	530 268	525 442
Kjøp av andre fremmede tjenester	2 027 564	2 043 272
Vedlikeholdsavtaler	1 013 035	609 662
Reiser og diett	1 015 411	776 914
Tap og lignende	7 390	12 305
Erstatninger og skader	28 170	7 499
E-Tjenesten	3 549 956	3 097 723
Øvrige driftskostnader	700 779	674 573
Sum andre driftskostnader	22 769 829	18 196 317

*Forsvaret har i 2020 reklassifisert enkelte ammunisjonstyper fra ukurante til kurante. Dette har medført redusert avsetning for ukurans med 500 millioner kroner. Endringen har redusert Forsvarets ammunisjonskostnader tilsvarende. Se også ledelseskommentarer til årsregnskapet.

* Kostnadsføring korrigeret for endring avsetning for ukurans i 2022:

Proviant	Kostnadsført i 2022	Endring ukurans i 2022	Forbruk uten avsetning ukurans i 2022
Teknisk materiell	595 948	607	595 341
Forbruksmateriell	2 283 979	1 237 665	1 046 314
Arbeidsklær	760 840	134 293	626 547
Ammunisjon	985 651	402 256	583 395
Proviant	1 018 338	382 638	635 700

Forsvaret gjennomfører et prosjekt knyttet til avhending av ukurant materiell (ukuransprosjektet). I 2022 er det foretatt en avsetning for materiell som er ukurant, men ikke kassert eller avhendet. Ukuransen har oppstått over flere år. Tabellen over viser forbruk justert for endring avsetning ukurans. Ukuransprosjektet vil bli videreført i 2023 og det forventes at ytterligere beholdninger vil bli foreslått avhendet. Det er ikke mulig å estimere omfanget pålitelig. Det er derfor ikke gjort avsetning for ytterligere ukurans som vil komme i 2023.

* Spesifikasjon av konsulenttjenester

	31.12.2022	31.12.2021
Konsulenttjenester innen økonomi, revisjon og juss	2 098	4 513
Konsulenttjenester til utvikling av programvare, IKT-løsninger mv.	343 759	348 293
Konsulenttjenester til organisasjonsutvikling kommunikasjonsrådgivning mv.	6 536	13 502
Andre konsulenttjenester	177 876	159 134
Sum	530 268	525 442

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

Gjenværende varighet	Type eiendel					Sum
	Programvare og lignende rettigheter	Tomter, bygninger og annen fast eiendom**	Fartøy og fly	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	
Varighet inntil 1 år	4 672	0	0	84 591	0	89 262
Varighet 1-5 år	274 081	0	275 281	126 741	220	676 323
Varighet over 5 år	0	1 290 570	0	0	0	1 290 570
Kostnadsført leiebetaling for perioden	278 753	1 290 570	275 281	211 332	220	2 056 156

* Kostnaden gjelder leieavtaler med Forsvarsbygg. Disse er uten fastsatt varighet og følger gitte retningslinjer ved oppsigelse. De er dermed plassert i kategorien for varighet over 5 år. I tillegg har Forsvaret om lag om lag 125 millioner kroner i leiekostnader fordelt på om lag 660 leverandører. Dette gjelder i stor grad leie av enkelt boliger med løpende avtaler der bindingstiden kan ha utløpt. Disse er holdt utenfor tabellen.

NOTE 6: FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER

Tall i tusen kroner	2022	2021
Finansinntekter		
Valutagevinst (agio)	185 188	50 830
Sum finansinntekter	185 188	50 830
Finanskostnader		
Rentekostnad	937	1 073
Valutatap (disagio)	199 642	44 547
Annen finanskostnad	358	315
Sum finanskostnader	200 937	45 935

NOTE 7: SAMMENHENG MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

A) Avregnet med statskassen

Tall i tusen kroner	31.12.2022	31.12.2021	Endring
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	3 428 352	2 172 069	1 256 283
Varige driftsmidler	71 362 166	66 259 271	5 102 895
Sum	74 790 517	68 431 340	6 359 178
Finansielle anleggsmidler			
Andre Langsiktige fordringer (depositum husleie)	3 223	0	3 223
Sum	3 223	0	3 223
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	33 164 367	34 803 952	-1 639 585
Kundefordringer	366 861	135 452	231 408
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	83 784	72 541	11 243
Andre fordringer	3 076 637	2 498 811	577 826
Bankinnskudd, kontanter og lignende	23 550	21 632	1 918
Sum	36 715 198	37 532 388	-817 190
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld	1 148 319	1 039 134	109 185
Sum	1 148 319	1 039 134	109 185
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	775 596	256 032	519 565
Skyldig skattetrekk	774 413	756 624	17 790
Skyldige offentlige avgifter	574 454	333 270	241 184
Avsatte feriepenger	1 457 554	1 339 194	118 360
Mottatt forskuddsbetaling	33 649	33 403	246
Annen kortsiktig gjeld	1 556 854	988 132	568 723
Sum	5 172 520	3 706 653	1 465 866
Avregnet med statskassen*	105 188 099	101 217 940	3 970 159

Avstemming av endring i avregnet med statskassen (kongruensavvik)

Konsernkonto utbetaling	-35 734 841
Konsernkonto innbetaling	3 561 395
Netto trekk konsernkonto	-38 774 355
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer (1997)	-8 947
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer (1998)	43 950
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991 og 1992)	48 708 425
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)	-1 892 022
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)	2 212 422
- Avregning mellom Forsvaret og andre etater (underkonto 1994)	-124 624
- Avregning mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell (underkonto 1995)	-13 880 479
Korrigerings av avsetning for feriepenge (ansatte som går over i annen statlig stilling)	-4 334
Andre avstemmingsposter, se note 20	-250 194
Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto	-3 970 159
Resultat av periodens aktiviteter før avregning med statskassen	0
Sum endring i avregnet med statskassen	-3 970 159

*Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med sum i endringskolonnen ovenfor.

B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2022	31.12.2022	
Tall i tusen kroner	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	3 428 352	0	3 428 352
Varige driftsmidler	71 362 166	0	71 362 166
Sum	74 790 517	0	74 790 517
Finansielle anleggsmidler			
Andre fordringer	3 223	0	3 223
Sum	3 223	0	3 223
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	33 164 367	0	33 164 367
Kundefordringer	366 861	0	366 861
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	83 784	0	83 784
Andre fordringer	3 076 637	-89 246	3 165 883
Bankinnskudd, kontanter og lignende	23 550	23 550	0
Sum	36 715 198	-65 696	36 780 894
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld	1 148 319	0	1 148 319
Sum	1 148 319	0	1 148 319
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	775 596	0	775 596
Skyldig skattetrekk	774 413	774 420	-7
Skyldige offentlige avgifter	574 454	275 660	298 793
Avsatte feriepenger	1 457 554	0	1 457 554
Mottatt forskuddsbetaling	33 649	33 649	0
Annen kortsiktig gjeld	1 556 854	404 911	1 151 944
Sum	5 172 520	1 488 640	3 683 880
Sum	105 188 099	-1 554 336	106 742 436

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av Forsvarets netto omløpsmidler. Netto omløpsmidler består av kortsiktige eiendeler som beholdninger og

kundefordringer, redusert for kortsiktig gjeld som leverandørgjeld og skyldige skatter og avgifter. Der-
som Forsvaret har finansielle anleggsmidler eller langsiktige forpliktelser inngår disse i beregningen av
avregnet med statskassen.

NOTE 8: INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

<i>Tall i tusen kroner</i>	2022	2021
Renteinntekter*	3 036	3 332
Bøter	629	830
Andre inntekter	5 283	7 932
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	8 947	12 094

* Renteinntekter er i sin helhet knyttet til forskuddsbetalinger innenfor FMS ordningen. Renter er for-
delt mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell i henhold til eierskapet til de respektive prosjektene.

NOTE 9: TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN

<i>Tall i tusen kroner</i>	2022	2021
Tilskudd til ideelle organisasjoner	29 585	26 486
Tilskudd til utlandet	14 364	9 082
Sum andre overføringer fra staten	43 950	35 568

NOTE 10: BEHOLDNINGER AV VARER OG DRIFTSMATERIELL

<i>Tall i tusen kroner</i>	Brutto bokført verdi		Ukurans		Netto bokført verdi	
	31.12.22	31.12.21	31.12.22	31.12.21	31.12.22	31.12.21
Proviant	24 581	29 989	-825	-218	23 755	29 771
Teknisk materiell	17 485 050	16 558 001	-2 461 184	-1 223 519	15 023 865	15 334 482
Sanitetsforbruksmateriell	337 265	332 587	-10 605	-34 347	326 660	298 240
Forbruksmateriell	2 540 979	2 421 851	-216 246	-81 952	2 324 733	2 339 898
Datamaskiner og servere	49 325	23 913	-73	-122	49 252	23 791
Arbeidsklær og utrustn.	4 367 932	4 544 684	-714 405	-312 149	3 653 526	4 232 535
Verktøy o.l.	1 376 316	1 342 300	-159 702	-97 295	1 216 615	1 245 005
Ammunisjon	12 128 336	12 630 555	-1 911 776	-1 529 138	10 216 559	11 101 416
Drivstoff	453 122	389 315	0	0	453 122	389 315
Andre beholdninger og av- setninger*	-123 721	-190 500	0	0	-123 721	-190 500
Sum beholdninger	38 639 184	38 082 694	-5 474 817	-3 278 742	33 164 367	34 803 952

Forsvaret har et betydelig omfang av reservedeler, eksempelvis motorer og girkasser. DFØ har i forbin-
delse med åpningsbalansen godkjent at reservedeler i Forsvaret klassifiseres som omløpsmidler innen-
for rammen av SRS 12. Beholdninger av varer og driftsmateriell, når praktiske forhold tilsier dette. For-
svaret har valgt å aktivere gjenvinnbare reservedeler som anleggsmidler når disse har en kostpris på
over en million kroner. Det har vært en dialog med DFØ om dette prinsippet fortsatt skal gjelde i vanlig
drift. Inntil det er avklart er gjenvinnbare reservedeler med en kostpris på under en million kroner, klas-
sifiseres som varer og driftsmateriell.

Forsvaret har på bakgrunn av denne dialogen med DFØ og interne vurderinger knyttet til økonomi og
logistikk, valgt å aktivere gjenvinnbare reservedeler med en kostpris over en million kroner som an-
leggsmidler. Gjenvinnbare reservedeler med en kostpris under en million kroner er klassifisert som va-
rer og driftsmateriell.

Personlig bekledning og utrustning (PBU) er utstyr som personellet er utrustet med for å utføre gjøremål. Forventet levetid på dette materiellet varierer da det er en sammensetning av forbruksartikler og returpliktig materiell. Returpliktig PBU forventes å være gjenbrukbart ut over ett år. Forsvaret har valgt å klassifisere all PBU som omløpsmidler, uavhengig av forventet levetid.

For skille mellom kortsiktige og langsiktige beholdninger vises til prinsippnoten. Forsvaret har klassifisert alle beholdninger av varer og driftsmateriell som kortsiktig da de inngår som en integrert del for utføring av Forsvarets oppdrag i henhold til SRS 12.

* Negativ verdi for notelinjen andre beholdninger skyldes i hovedsak to forhold:

1. Beholdning er redusert for prosjektbeholdning som tilhører Forsvarsmateriell, men som ligger på Forsvarets lager
2. Det er gjort en avsetning på anlegg for lagerført materiell knyttet til tekniske plasser i Forsvaret. En teknisk plass kan være et serverrom. Avsetningen reduserer lagerbeholdningen.

NOTE 11: KUNDEFORDRINGER

<i>Tall i tusen kroner</i>	31.12.2022	31.12.2021
Kundefordringer til pålydende	375 504	136 526
Avsatt til forventet tap (-)	-8 643	-1 073
Sum kundefordringer	366 861	135 452

NOTE 12: ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

<i>Tall i tusen kroner</i>	31.12.2022	31.12.2021
Forskuddsbetalt lønn	2 343	2 789
Reiseforskudd	7 484	11 900
Personallån***)	51 756	56 235
Andre fordringer på ansatte	2 857	3 784
Mellomværende med NAV (-)	47 027	1 849
Forskuddsbetalte kostnader	197 130	134 925
Mellomværende med E-tjenesten (-)	-72 579	-42 274
Forskudd til FMS og NSPA*) og **)	1 467 739	1 424 098
Andre forskudd	449 240	317 582
Vedlikehold F-35 *)	908 429	580 570
Depositum husleie	0	3 101
Refusjon mva. og avgifter	16 853	6 074
Avsetning til tap på krav (-)	-1 642	-1 822
Sum andre kortsiktige fordringer	3 076 637	2 498 811

* Romertallsvedtak IX Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger: «Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2022 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (NATO Support and Procurement Agency), andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår».

Det er bokført et estimat knyttet til manglende varemottak på leveranser på forskudd til leverandører. Det er hovedsakelig knyttet til beholdninger av varer og driftsmateriell og andre driftskostnader.

** På betalte forskudd til leverandører er det for enkelte prosjekter leveringstid over flere år. Dette innebærer at en andel av fordringen burde vært klassifisert som langsiktig fordring. Det er imidlertid vanskelig å skille mellom langsiktige (over 1 års løpetid) og kortsiktige forskuddsbetalinger. Posten er derfor i sin helhet klassifisert som kortsiktig.

*** Forsvaret har en ordning med lån til ansatte. En del av disse lånene har en løpetid over 1 år og skulle således vært klassifisert som langsiktig fordring. Det er vanskelig å skille mellom langsiktige og kortsiktige lån. Postene er derfor i sin helhet klassifisert som kortsiktig.

NOTE 13: BANKINNSKUDD, KONTANTER OG LIGNENDE

<i>Tall i tusen kroner</i>	31.12.2022	31.12.2021
Håndkasser utenlandsk valuta	22 894	20 755
Øvrige bankkontoer	596	809
Kontantbeholdninger	60	68
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende	23 550	21 632

NOTE 14: ANNEN LANGSIKTIG GJELD

<i>Tall i tusen kroner</i>	31.12.2022	31.12.2021
Bonus T-35*	1 090 176	956 486
Sluttpakker	58 143	82 648
Sum øvrig langsiktig gjeld	1 148 319	1 039 134

*) Annen langsiktig gjeld omfatter sluttavtaler for personell som er tilsatt på T35-vilkår og en avsetning knyttet til bonusordning for militært personell. Beløpene inkluderer beregnet arbeidsgiveravgift. Neste års utbetaling av bonus på T35 er klassifisert som kortsiktig gjeld.

Total avsetning for T35 (ny og gammel ordning) er kr. 1 375 560 348, hvorav avsatt arbeidsgiveravgift utgjør kr. 147 099 816. Andelen som er klassifisert som kortsiktig gjeld er kr. 269 651 176. Dette inkluderer avsatt arbeidsgiveravgift som betales innen ett år.

Bonusordningen innebærer at rettighetene opptjenes når ansatte har oppnådd en viss tjenesteperiode. Full forpliktelse er derfor justert ned i forhold til historiske data på hvor mange ansatte som slutter eller blir overført til andre ansettelsestypen før de faktisk oppnår rett til bonusen. Historiske data er utarbeidet med tilgjengelig informasjon for periode fra 2017 til 2022.

Kalkulatoriske satser brukt ved beregning av avsetningen har vært følgende:

	31.12.2022	31.12.2021
Grunnbeløp (G)	111 477	106 399
Forventet økning i G	3,50 %	2,75 %
Diskonteringsrente	2,40 %	1,60 %

NOTE 15: SKYLDIG SKATTETREKK

<i>Tall i tusen kroner</i>	31.12.2022	31.12.2021
Skattetrekk	773 955	756 331
Andre trekk	458	292
Sum skyldig skattetrekk og andre trekk	774 413	756 624

NOTE 16: SKYLDIGE OFFENTLIGE AVGIFTER

<i>Tall i tusen kroner</i>	31.12.2022	31.12.2021
Skyldig mva og andre avgifter	316 932	140 278
Påløpt arbeidsgiveravgift	257 522	192 992
Sum skyldig offentlige avgifter	574 454	333 270

NOTE 17: ANNEN KORTSIKTIG GJELD

<i>Tall i tusen kroner</i>	31.12.2022	31.12.2021
Påløpte kostnader	134 349	139 533
Midlertidig leverandørgjeld*	326 773	300 321
Skyldig lønn**	798 021	395 746
Annen kortsiktig gjeld	297 712	152 533
Sum annen kortsiktig gjeld	1 556 854	988 132

* Midlertidig leverandørgjeld

Det blir produsert en proforma inngående faktura ved registrering av varemottak der faktura ikke er mottatt fra leverandør. Dette blir bokført som midlertidig leverandørgjeld.

** Det er avsatt 75 millioner kroner for lønnsoppgjør for 2022 som først blir utbetalt i 2023.

Det er fra 2022 innregnet saldo på tidbank for timer ansatte opptjener på øvelser. Endringen er bokført som feil i tidligere års regnskap. Det vises til note 20 om feil i tidligere års regnskap. Sammenlignings-tall er ikke omarbeidet da endringen fra 1.1 til 31.12 anses for å være uvesentlig.

NOTE 18: VAREKOSTNADER

Forsvarssektoren har donert beholdninger av driftsmateriell til Ukraina til en bokført verdi på 1 milliard kroner. Kostnadene knyttet til donasjonene er bokført som varekostnad. I og med at det er en donasjon er det ingen tilhørende inntekt til kostnaden.

Øvelsen Cold respons er avholdt i 2022. I øvelsen har flere allierte land delta og det er innkjøpt materiell på vegne av deltakerlandene. Deler av innkjøpskostnadene er bokført som varekostnader.

NOTE 19: USIKRE FORPLIKTELSER OG BETINGEDE EIENDELER

Forsvaret har ikke foretatt avsetninger for fremtidige skrotnings-, fjernings- og miljøutgifter. I gjeldende forretningsmodell i forsvarssektoren er det Forsvarsbygg og Forsvarsmateriell som har ansvar for avvikling av materiell og fast eiendom og som dermed kan ha fremtidig forpliktelser knyttet til dette.

Det er fremmet et erstatningskrav til leverandøren av helikoptrene NH-90, og det anses usikkert hvor stor en eventuell erstatning knyttet til NH-90 vil kunne bli. Forsvaret har således ikke tatt stilling til inntektsføring knyttet til dette.

Utover forhold nevnt over er det ingen kjente usikre forpliktelser er betingede eiendeler som ikke fremkommer av Forsvarets regnskap.

NOTE 20: FEIL I TIDLIGERE ÅRS REGNSKAP OG ENDRING REGNSKAPSPRINSIPP

Følgende feil i tidligere års regnskap er korrigert i 2022:

Nr.:	Transaksjonsgruppe	Regnskapslinje	Sum korrigering av tidligere års feil
1	Etter aktiveringer	Avskrivning/nedskrivning	12 810
2	Feil kostnadsføring tidligere år	Andre driftskostnader	- 114 075
3	Fiktive lagre	Andre driftskostnader	-171 014
4	Timebank	Lønnskostnader	277 982
	Sum feil i tidligere års regnskap*		5 704
Endring av regnskapsprinsipp:			
5	Registrering av beholdninger på fregatter	Andre driftskostnader	- 255 898
	Sum bokføringer mot statens kapital		- 250 194

* I henhold til SRS 3 punkt 13 om korrigering av feil skal vesentlig feil i tidligere års regnskap føres direkte mot virksomhetskapital. Forsvaret har fastsatt en vesentlighetsgrense på 360 millioner kroner. Summen av feilene i absolutt verdi utgjør 575,9 millioner kroner. Forsvaret har konkludert at beløpet samlet er vesentlig og feilene er ført mot virksomhetskapital.

1. Forsvaret har i 2022 aktivert anleggsmidler som er tatt i bruk i tidligere år. Tidligere års manglende avskrivning er klassifisert som en feil i tidligere års regnskap. Sammenligningstall er ikke omarbeidet da det vurderes å være uvesentlig.
2. Ved gjennomgang av posteringer knyttet til midlertidige leverandørgjeld, jf. note 17 Annen kortsiktig gjeld, er det avdekket feil bruk av innkjøpsordre i Forsvaret som har medført feil kostnadsføring. Feilen gjelder delvis posteringer i regnskap i tidligere år. Det er ikke mulig å endre sammenligningstall. Sammenligningstallene er derfor ikke endret knyttet til dette forholdet.
3. Forsvaret etablerer en del tekniske plasser som for eksempel serverrom. Ved etablering av slike tekniske plasser blir det benyttet materiell som er omløpsmidler. Samlet blir omløpsmidlene på de tekniske plassene et anleggsmiddel. Det er overført beholdninger til slike tekniske plasser som fortsatt er klassifisert som beholdninger av materiell. Disse skulle vært anleggsmidler. Det ble i 2020 gjort et estimat knyttet til dette. Det er etter 2020 gjort uttak av beholdninger på tekniske plasser som feilaktig er kostnadsført løpende fra 2020 og fremover. Disse uttakene fra beholdningene skulle vært benyttet til å etablere et anleggsmiddel. Dette er i årets regnskap bokført som en feil i tidligere års regnskap. Det er ikke mulig å korrigere sammenligningstall knyttet til forholdet.
4. Forsvaret ikke tidligere innregnet opparbeidet tid på øvelser og annen oppspart tid som en påløpt forpliktelse. Denne forpliktelsen skulle vært behandlet tilsvarende avsetningen for fleksitid. Tiden er registrert i en tidbank som den ansatte kan ta ut som fritid på et senere tidspunkt. Dersom den ansatte ikke avviker uttaket vil saldoen på tidbanken bli slettet. Den kommer ikke til utbetaling. I 2022 utgjør saldoen på tidbanken om lag 625.000 timer. Forsvaret benytter en snitt timesats på kr. 401,-. Samlet med arbeidsgiveravgift er beløpet beregnet til 278 millioner kroner. Beløpet er bokført mot Virksomhetskapital istedenfor å kostnadsføre beløpet mot aktuell kontoer. Sammenligningstall er ikke omarbeidet da forholdet anses for uvesentlig da endringen fra 1.1.2022 til 31.12.2022 er av et mindre beløp. Lønnskostnaden hadde vært om lag 20 millioner kroner høyere i 2022 og tilsvarende 7 millioner høyere i 2021 enn det som fremkommer av regnskapet.
5. Forsvaret har i 2022 implementert integrert lagerstyring på fartøytypen Fregatt. Tidligere ble lagerstyringen håndtert lokalt på fregattene. Ved innføring av integrert lagerstyring er prinsippet for innregning av beholdninger av varer og driftsmidler på fregatter endret. Tidligere ble dette materiellet kostnadsført ved overføring til fregatt. Fra 2022 er dette endret slik at materiell først kostnadsføres ved uttak fra lager ombord på fartøyet. Dette gir bedre regnskap og

lagerkontroll. Endringen har medført at det er tilgangsført beholdninger av varer og driftsmateriell med 256 millioner kroner som tidligere har vært kostnadsført. Endringen er ført mot Virksomhetskapital i henhold til SRS 3. Det er ikke mulig å omarbeide tidligere års tall, da det ikke er mulig å estimere pålitelig når beholdningene tidligere er kostnadsført.

NOTE 21: ANDRE LANGSIKTIGE FORDRINGER

Forsvaret har en ordning med lån til ansatte ved beordring til utenlandske oppdrag. Dette gjelder også ved leie av bosted på slike oppdrag, hvor det kan betales depositum for leieforholdet. En del av disse lånene og depositumene har en løpetid under 1 år og skulle således vært klassifisert som kortsiktig fordring. Det er vanskelig å skille mellom langsiktige og kortsiktige lån og depositum. Postene er derfor i sin helhet klassifisert som langsiktig. I 2021 var posten klassifisert som kortsiktig fordring.

ÅRSREGNSKAP ETTER KONTANTPRINSIPPET

OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORTERING 31.12.2022

Tall i tusen kroner

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2022	Merutgift (-) og mindre utgift
0323	Musikk og scenekunst	22	Forsvarets musikk	C	0	51 215	0
	Statens erstatnings-ansvar						
0471	mm	71	Erstatningsansvar	C	0	17 770	0
0481	Samfunnet Jan Mayen	01	Driftsutgifter	A	55 003	53 586	1 417
	Forsvarsdepartement (be-						
1700	lastningsfullmakt)	01	Driftsutgifter	C	0	95 108	0
1720	Forsvaret*	01	Driftsutgifter	A	37 052 673	36 712 292	340 381
			Overføringer til				
1720	Forsvaret	71	andre	A	40 741	34 470	6 271
			Spesielle driftsutgif-				
1735	Etterretningstjenesten	21	ter	A	2 841 489	2 841 489	0
	Forsvarsmateriell og		Større utstyrs-an-				
1760	større anskaffelser og ved-	45	skaffelser og vedli-	A	1 038 733	969 380	69 353
	likehold		kehold				
	Forsvarsmateriell og		Større utstyrs-an-				
1760	større anskaffelser og ved-	45	skaffelser og vedli-	C	0	34 450	0
	likehold (belastningsfull-		kehold				
	makt)						
1791	Rednings-helikoptertje-	01	Driftsutgifter	A	745 722	762 780	-17 058
	nesten						
1633	Nettoordning, statlig be-	01	Driftsutgifter	C	0	2 166 120	0
	talt merverdiavgift						
Sum utgiftsført					41 774 361	43 734 659	400 364

* Statens pensjonskasse har fått en belastningsfullmakt på 7,2 millioner kroner. Samlet tildeling blir ikke redusert med avgitte belastningsfullmakter. Se note B og D for nærmere forklaring.

Inntekts kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2022	Merinntekt og mindre inntekt (-)
3481	Samfunnet Jan Mayen	01	Refusjoner og andre inntekter	A	6 637	7 409	772

4700	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under FD (belastningsfullmakt)	01	Driftsinntekter	C	0	923	0
4720	Forsvaret	01	Driftsinntekter	A	1 520 903	1 761 570	240 667
4791	Rednings-helikoptertjenesten	01	Driftsinntekter	A	632 801	650 895	18 094
4799	Militære bøter	86	Militære bøter	A	500	637	137
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	83	Av alminnelige fordringer	A	0	3 036	0
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse	A	0	29 597	0
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift	A	0	1 867 473	0
Sum inntektsført					2 160 841	4 321 541	259 671
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					39 413 118		

Kapitalkontoer

60085601	Norges Bank KK /innbetalinger					3 789 929	
60085602	Norges Bank KK/utbetalinger					-42 564 285	
717050	Endring i mellomværende med statskassen					-638 763	
Sum rapportert					0		

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	31.12.22	31.12.21	Endring
717050	Mellomværende med statskassen for Forsvaret	-1 554 336	-915 573	-638 763

NOTE A: FORKLARING AV SAMLET TILDELING UTGIFTER

Tall i tusen kroner

Kapittel og post	Kapittelnavn	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
048101	Samfunnet Jan Mayen	0	55 003	55 003
172001	Forsvaret*	501 629	36 551 044	37 052 673
172071	Forsvaret	390	40 351	40 741
173521	Etterretningstjenesten	0	2 841 489	2 841 489
176045	Større utstys-anskaffelser og vedlikehold	5 633	1 033 100	1 038 733
179101	Redningshelikoptertjenesten	0	745 722	745 722
Sum samlet tildeling utgifter		507 652	41 266 709	41 774 361

* Bevilgningen på kapittel og post 172001 inkluderer belastningsfullmakt på 7,2 millioner kroner gitt til Statens pensjonskasse.

NOTE B: FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREGNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntekts fullmakt	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av Forsvaret
172001/472001		340 381	-7 211	333 170	240 667	573 837	1 827 552	573 837

172071	kan overfø- res	6 271	6 271	6 271	63 559	6 271
048101/ 348101		1 417	1 417	772	2 189	2 189
176045	kan overfø- res	69 353	69 353	69 353	431 000	69 353
479986				137	137	0
179101/ 479101		-17 058	-17 058	18 094	1 036	37 286
Sum		400 364	-7 211	393 153	259 671	652 824
					2 363 147	652 687

NOTE A: FORKLARING AV SAMLET TILDELING UTGIFTER

Tall i tusen kroner

Kapittel og post	Kapittelnavn	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
048101	Samfunnet Jan Mayen	0	55 003	55 003
172001	Forsvaret*	501 629	36 551 044	37 052 673
172071	Forsvaret	390	40 351	40 741
173521	Etterretningstjenesten	0	2 841 489	2 841 489
176045	Større utstys-anskaffelser og vedlikehold	5 633	1 033 100	1 038 733
179101	Redningshelikoptertjenesten	0	745 722	745 722
SUM		507 652	41 266 709	41 774 361

* Bevilgningen på kapittel og post 172001 inkluderer belastningsfullmakt på 7,2 millioner kroner gitt til Statens pensjonskasse.

NOTE B: FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREKNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP

Tall i tusen kroner

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter/mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
172001/472001		340 381	-7 211	333 170	240 667	573 837	1 827 552	573 837
172071	kan overføres	6 271		6 271		6 271	63 559	6 271
048101/348101		1 417		1 417	772	2 189	2 750	2 189
176045	kan overføres	69 353		69 353		69 353	431 000	69 353
479986					137	137		0
179101/479101		-17 058		-17 058	18 094	1 036	37 286	1 036
Sum		400 364	-7 211	393 153	259 671	652 824	2 363 147	652 687

Maksimalt beløp som kan overføres, er fem prosent av årets bevilgning på driftspostene 01–29. Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Stikkordet «kan overføres»

Forsvaret har følgende kapitler gitt med stikkordet «kan overføres»:

- kapittel 1720, post 71
- Kapittel 1760, post 45

Stikkordet innebærer at gjenværende midler kan overføres til neste budsjettermin, men det kan bare overføres maksimalt ett beløp tilsvarende summen av de foregående to års bevilgninger.

Mottatte belastningsfullmakter

Se note C.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Se note D.

*Mulig overførbart beløp

Forsvaret hadde et samlet mindreforbruk i 2022 på 653 millioner kroner som er søkt overført til 2023. Mindreforbruket i 2022 er i hovedsak knyttet til utgifter som forfaller til utbetaling i 2023.

Romertallsvedtak III bestillingsfullmakter

Se note E.

NOTE C: FORKLARING AV TILDELTE BELASTNINGSFULLMAKTER

Kapittel og post	Kapittelnavn	Fullmakt	Inntektsfullmakt	Benyttet fullmakt	Rapportert inntekt
032322	Kulturdepartementet	51 215	0	51 215	0
170001	Forsvarsdepartementet - driftsutgifter Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	95 552	0	95 108	0
176045		50 000	0	30 450	0
470001	Forsvarsdepartementet - driftsinntekter	0	0	0	923
Samlet tildelte belastningsfullmakter		196 767	0	176 773	923

Forsvaret har for 2022 mottatt en belastningsfullmakt fra Kulturdepartementet på kapittel 0323 post 22 knyttet til drift av Forsvarets musikkorps

Kapittel 0471 post 71 omfatter generell fullmakt gitt av Justis- og beredskapsdepartementet til dekning av statens erstatningsansvar m.m.

På kapittel 1760 post 45 fikk Forsvaret en belastningsfullmakt på 50 millioner kroner knyttet til vurdering av nye investeringsprosjekter (forprosjektfasen). Forsvaret benyttet 30 millioner kroner av denne fullmakten.

Kapittel 1700 post 01 og kapittel 4700 post 01 gjelder forsvarsattacheer og militærrådgivere, nasjonale militære stillinger i Belgia, kapasitetsbygging og *NATO Force Integration Units* som Forsvarets personell- og vernepliktsenter (FPVS) forvalter for Forsvarsdepartementet.

Forsvaret har fullmakt til å postere merverdiavgift på kapittel 1633 post 01, jf. Rundskriv R-116 oppdatert fra Finansdepartementet 4. desember 2020.

NOTE D: FORKLARING AV AVGITTE BELASTNINGSFULLMAKTER

Tall i tusen kroner

Kapittel og post	Kapittelnavn	Fullmakt	Benyttet fullmakt
172001	Forsvaret	7 211	7 211

Forsvaret har delegert belastningsfullmakt til Statens pensjonskasse (SPK) for utgifter knyttet til:

- FOR 2000-06-22 nr. 6342 *Forskrift om utbetaling av engangserstatning ved dødsfall og invaliditet blant personell som avtjener verneplikt*

NOTE E: ROMERTALLSVEDTAK III – BESTILLINGSFULLMAKTER

Tall i tusen kroner

Kapittel og post	Kapittelnavn	Fullmakt	Forpliktelser	Restramme
172001	Forsvaret	9 020 000	7 326 000	1 694 000
179101	Redningshelikoptertjenesten	60 000	22 000	38 000
Sum		9 080 000	7 348 000	1 732 000

OPPSTILLING AV ARTSKONTORAPPORTERINGEN

Tall i tusen kroner	2022	2021
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	100 237	73 783
Salgs- og leieinntekter	2 285 283	2 032 090
Andre inntekter	35 278	14 467
Sum inntekter fra drift	2 420 798	2 120 340
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	18 941 800	17 575 038
Andre utbetalinger til drift	22 191 278	18 389 479
Sum utbetalinger til drift	41 133 078	35 964 517
Netto rapporterte driftsutgifter	38 712 280	33 844 177
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	39 821	38 529
Sum investerings- og finansinntekter	39 821	38 529
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	361 252	490 244
Utbetaling av finansutgifter	70 332	32 022
Sum investerings- og finansutgifter	431 584	522 267
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	391 763	483 738
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	8 721	12 059
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	8 721	12 059
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	43 698	34 744
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	43 698	34 744
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)	-24 549	-24 040
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	-1 867 473	-1 736 120
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	2 166 120	1 893 875
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler	274 098	133 716
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	39 413 118	34 484 315

Oversikt over mellomværende med statskassen *

Tall i tusen kroner

Eiendeler og gjeld	31.12.2022	31.12.2021
Fordringer	-89 246	-20 214
Kontanter	60	68
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	23 490	21 564
Skyldig skattetrekk	-774 420	-756 631
Skyldige offentlige avgifter	-275 660	-126 815
Avsatt pensjonspremie til statens pensjonskasse*	-321 949	0
Mottatt forskuddsbetaling	-33 649	-33 403
Lønn	-74 813	-142
Annen gjeld	-8 149	0
Sum mellomværende med statskassen	-1 554 336	-915 573

* I forbindelse med omleggingen av pensjonspremiemodellen til SPK i 2022, ble også faktureringen fra SPK lagt om. I 2021 hadde faktura for pensjonspremie for 6. termin betalingsfrist i desember, mens pensjonspremie for 6. termin i 2022 ble fakturert i desember med betalingsfrist i januar 2023. Pensjonsutgiften etter omleggingen av pensjonspremiemodellen skal fremdeles være lik fakturert pensjonspremie fra SPK. Balansekontanter koblet mot mellomværende med statskassen benyttes for å utgiftsføre terminfaktura for 6. termin 2022 og eventuell tilleggsfaktura fra SPK, selv om disse ikke er betalt i 2022, jf. henholdsvis rundskriv R-118 Regnskapsføring av pensjonspremie for statlige virksomheter og rundskriv R-8/2022 Regnskapsføring av ikke utbetalte lønnsmidler ifm. lønnsoppgjøret 2022 og konsekvenser av manglende rapportering i november for fakturering og regnskapsføring av pensjonspremie fra SPK. Pensjonstrekket i de ansattes lønn (2%) på konto 263 inngår også på denne linjen.

REGNSKAPSPRINSIPPER KONTANTRAPPORTERING

Årsregnskapet for Forsvaret er utarbeidet og avlagt etter retningslinjene som er fastsatt i *Bestemmelser om økonomistyring i staten* (bestemmelsene). Årsregnskapet er utarbeidet i henhold til krav i bestemmelsens punkt 3.4.1, bestemmelser i R-115 av november 2022, og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Forsvarsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsens punkt 3.4.2, de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- regnskapet følger kalenderåret
- regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- utgifter og inntekter er ført med bruttobeløp i regnskapet
- regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingen av bevilgnings- og artskontorrapporteringen er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert ulikt. Prinsippene er i henhold til kravene i *Bestemmelser om økonomistyring i staten*, punkt 3.5, om rapportering til statsregnskapet. Sumlinjen *Netto rapportert til bevilgningsregnskapet* er lik i begge oppstillingene.

Forsvaret er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank, i henhold til punkt 3.7 i bestemmelsen. Forsvaret er en bruttobudsjettert virksomhet. Det blir ikke tilført likvider gjennom året, men Forsvaret har trekkrettigheter på en konsernkonto. Saldoen på oppgjørskontoene nullstilles ved årsslutt og overgangen til et nytt år.

BEVILGNINGSRAPPORTERING

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Forsvaret har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet Forsvaret har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva Forsvar har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser Forsvaret står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra Forsvaret selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note D til bevilgningsoppstillingen.

I note C vises belastningsfullmakter som Forsvaret er blitt tildelt. Noten forklarer også hva tildelingen gjelder.

I note D vises belastningsfullmakter Forsvaret har avgitt til andre. Noten forklarer tildelingen.

I note E vises fullmakter som Forsvaret har fått tildelt for å kunne forplikte staten utover gitte bevilgninger. Disse bestillingsfullmaktene fremkommer i romertallsvedtak III i Prop. 1, statsbudsjettet for 2022.

Forsvaret viser til Romertallsvedtak X i prop. 1 S 2021-2022. Dette romertallsvedtaket er knyttet til horisontal samhandel (HS) mellom kapitler i Forsvaret.

ARTSKONTORAPPORTERINGEN

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Forsvaret har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Forsvaret har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke rapportert som en inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorrapporteringen.